నీకేం కావాలి?

1

నేను భావనారాయణను ఒక సంవత్సరంగా ఎరిగినప్పటికీ, మేమిద్దరమూ ఒక హోటల్లో ఫలహారం చేసి, ఒకే సెలూన్‌లో క్రాపులు చేయించుకుని, ఒకే లాండ్రీలో బట్టలు వేసుకుని, కలిసి సినిమాలకు వెళ్ళినప్పటికీ, మేమిద్దరమూ ఒకే ఆఫీసులో పని చేస్తున్నప్పటికీ, మా స్నేహితం పరిచయాన్ని మించి వెళ్ళలేదు.

నిజానికి స్నేహితం ఇటువంటి వాటితో కొలవ దగింది కాదు. అంతరాత్మలను పంచుకొనేవరకూ పరిచయం స్నేహంగా మారదు. మే మిద్దరమూ, నాగరికత ఇద్దర్నీ ఎంత దగ్గిరికి తెస్తుందో అంతవరకే వచ్చాంగాని, హృదయాలు పంచుకుని ఎరగం. లోక ధర్మంగా ఒకరినొకరం సంస్కరించుకోవాలని ప్రయత్నించి కూడా ఎరగం.

అటువంటి స్థితిలో భావనారాయణ ఒకరోజున, హఠాత్తుగా తన హృదయం కాస్తా విప్పి నా ఎదట పెట్టేటప్పటికి నాకు ఏదో భయం వేసింది. కాని అతన్ని మాట్లాడవద్దనటం కూడా చాతకాలేదు.

"నాకు ఉన్నదే ఒక్క చెల్లెలు. ఆ ఒక్కతీ నిరుడు చనిపోయింది. నేను బంధుప్రియుణ్ణి. కనకనే భగవంతుడు బంధువుల్లేకుండా చేశాడు..... నా భార్య..... ఆ విషయం తలచకుండా ఉంటే మంచిది. నేను తొందరపడి ఆవిడమీద నా అపేక్షంతా ఒలకబోశాను. మా ఆవిడ, ఊరికే వచ్చిన వస్తువునెంతగా అవమానించవచ్చునో, అంతగా అవమానించింది నా అపేక్షను. చెంపలు వాయించుకున్నాను."

అతను నాకేసి చూడలేదు. నాకు ముళ్ళమీద ఉన్నట్టుంది. ఊఁ కొట్టడానికైనా నాకు సాహసం లేకపోయిందంటే నమ్మండి.

"నాకు పిల్లల్నయినా ఇవ్వలేదు భగవంతుడు."

మళ్ళీ ఆగాడు. అతని కళ్ళు నాకు కనిపించని దేన్నో లోపల చూసుకుంటున్నై.

నేను స్తంభించిపోయినట్టు కూర్చున్నాను. కదిలితే పేము కుర్చీ కిర్రుమని చప్పుడుచేసి అతని చిత్తప్రవృత్తిని అవమాన పరుస్తుందేమోనని నాకు భయం వేసింది.

అకస్మాత్తుగా అతను నా కళ్ళకేసి చూసి, "నాకు మీ సలహా కావాలి! లేనివాటికి

నేను విచారపడి ఏం లాభంలెండి? అది మీకు చెప్పి అంతకంటె లాభంలేదు. నాకిప్పుడు ఉన్నదాన్ని గురించిన చింత ఒకటి పట్టుకుంది!" అన్నాడు.

నేను ఆఖరుకు నోరువిప్పి, "ఏమిటా ఉన్నది?" అన్నాను. సహజంగా మాట్లాడాలనే ప్రయత్నంతో అనవసరమైన ఉద్రేకం కాస్తా కనబరుస్తూ.

"ఒక చెల్లెలు!" అన్నాడు భావనారాయణ.

"పోయిం దన్నారుగా!"

"ఈ చెల్లెలు పోలేదు. ఈమె మా అమ్మ కడుపున పుట్టినది కాదు."

మిగతాది నన్నూహించనిచ్చాడు భావనారాయణ.

"ఎక్కడ ఉంటుంది? ఏం చేస్తుంది?" అన్నాను, ఏదో అనాలనుకుని.

"బెజవాడ గాంధీనగరంలో. వృత్తి చేసుకుంటూ ఉంటుంది."

"ఓహో! అయితే –"

మిగతాది అతనికే వదిలాను.

"అవును!" అన్నాడతను. "అదే పెద్ద చిక్కు!"

"ఒక విధంగా అదే మేలు. ఇంకే కులమైనా పైకి చెప్పుకునేటందుక్కూడా లేదు చూడండీ!" అన్నాను.

అతని కీ విషయం అదివరకు తట్టని వాడల్లే, "అదీ నిజమే!" అన్నాడు కొత్త ఉత్సాహంతో.

"మీ సమస్యేమిటో ఇంతకూ నేను సరిగా అర్థం చేసుకోలేదనుకుంటాను!" అన్నాను.

"ఆ మనిషి నా చెల్లెలు. ఆ మనిషిని తలుచుకున్నప్పుడు నాకు నిజంగా ఎంతో ఆనందం కలుగుతుంది. నా యీ చెల్లెలు పోయిన తరవాత ఆ చెల్లెలు ఎన్ని వందల సార్లు జ్ఞాపకం వచ్చిందో చెప్పలేను. ఆ స్మరణ వచ్చినప్పుడు నా గుండె ఎంత పీకుతుందో కూడా చెప్పలేను. నన్నా మనిషి తన అన్నగా పరిగణించి, నా దగ్గిరికి అయిదారు నెల్లకోసారి అయినా వచ్చి పదిరోజుల పాటుండి, నాకు తన కష్టసుఖాలు చెప్పుకొని, నా కష్టసుఖాలు విని, నా ఆప్తురాలుగా ఉంటే నేనెంత ఆనందం పొందుతాను! ఇదివరకల్లా ఎట్లాజీవించినా సరే ఇక ముందు నా చెల్లెలు కాదగినట్టుగా జీవించే ఆత్మ వికాసం ఆవిడకు నేను కలిగించగలనని నా వెర్రి నమ్మకం. మా ఇద్దరికీ ఈ ఎడబాటెందుకు? నాకు సంఘమంటే భయంలేదు. నిజంగా భయం లేదు. నాకు సంఘమే మేడిచింది? నా ఉద్యోగం నేను చేసుకుని నా పొట్ట నేను పోషించుకుంటున్నాను. నాకు ముందూ వెనకా ఎవరూ లేరు. చచ్చిపోయిన నా తల్లిదండ్రులు తలఎత్తుకు తిరగటానికుండదనా? పుట్టిన నా పిల్లలకు పెళ్ళిళ్ళు కావనా? ఏమిటి చూసి నేను భయపడాలి గనక? అయినా మేమిద్దరమూ ఎడంగా ఉన్నాం. ఈ ఎడం తీసెయ్యడం ఎట్లాగో నా కర్థం కావటం లేదు."

"మీ రెప్పుడన్నా ఆవిడ దగ్గిరికెళ్ళి మాట్లాడలేక పోయినారా? మీకు సంఘ భయం కూడా లేకపోయినప్పుడు మిమ్మల్నడ్డేదేమిటి?" అన్నాను.

భావనారాయణ తలవంచి కాస్సేపు మౌనంగా ఉండి. ఆ తరవాత, "ఒకసారి వెళ్ళాను. నేను ఫలానా పెద్ద మనిషి కొడుకునన్నాను. వాళ్ళు గుర్తుపట్టినట్టు కూడా పైకి కనిపించలేదు.... తల్లీ, కూతురూ. కాని నాకు తెలుసు. మా నాన్న నాకు చాలా వివరాలు చెప్పాడు. ఇద్దరి పేర్లూ చెప్పాడు. పైగా ఆ పిల్ల దగ్గిర మా చెల్లెలి కవళికలు లక్ష కనిపించినై!... పోనీ వాళ్ళు కాదనుకున్నా, ఫలానివారి కొడుకునంటే, ఎరగని వాళ్ళయితే ఆయనెవరని గాని, అయితే ఎందుకొచ్చావని గాని అడగరూ? అదేమీలేదు. బెల్లంకొట్టిన రాళ్ళల్లే కూర్చున్నారు. ఒక్క పావుగంట వాళ్ళని చూస్తూ కూర్చున్న మీదట అక్కణ్ణించి లేచి రావటం నాకు తప్పనిసరి అయిందనుకోండి.... నా మనస్సుకు నేను సరిచూచుకున్నాను. సాంఘికంగా నేను వాళ్ళకేదో ద్రోహం చేశాను; అందుకు వాళ్ళు నన్నావిధంగా శిక్షించారు. నా ద్రోహానికి ఏం ప్రతిక్రియో తెలియలేదు. తెలిస్తే ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుందును."

కొంచెం సేపాలోచించి, "పోనీ మీ అభిప్రాయాలన్నీ ఒక ఉత్తరం రాసి –" అని ప్రారంభించాను.

"ఉత్తరం రాశాను. పదిహేను పేజీల ఉత్తరం.దానికి పదిహేను రోజులవతల సమాధానం వచ్చింది – 'మీకూ మాకూ ఏం సంబంధం? మా బతుకు మమ్మల్ని బతకనివ్వండి. అదే మాకు పదివేలు. ఏమైనా మా వల్ల తప్పులుంటే క్షమించండి' అని ఆ అమ్మాయి సమాధానం రాసింది. అంతటితో నా పని చిత్తయి పోయింది."

నేను విన్నది ఎంత వింత విషయమో నా కిప్పటికిగాని పూర్తిగా తెలిసిరాలేదు. నాకు తెలియని దగ్గిర బంధువులూ దూరపుబంధువులూ దేశమంతటా ఉండవచ్చును. కాని నేను ఏ ప్రమాదవశాన కూడా భావనారాయణ పడ్డ దుస్థితిలో పడను. నేను భావనారాయణనైతే ఆ పిల్ల నా చెల్లెలే అని గుర్తేమిటి పొమ్మనుకుంటాను. తన చెల్లెలి పోలికే నంటున్నాడు. నిజమే. కాని అంత ఛాందసంలో పడ్డవాడికి అవతలి మనిషిలో ఏం కావాలంటే అదల్లా కనిపిస్తుంది.

ఇంతకూ భావనారాయణకు కావలసింది తన చెల్లెలు కూడా కాదు – ఒక చెల్లెలు! ఆ చెల్లెలు అతనికి లభ్యం కావటం ఎట్లా? నేనేమో సలహా ఇస్తానని అతను, పాపం, నా దగ్గిరికి వచ్చాడు కాని నాకు తట్టిన ఉపాయాలు రెండూ అదివరకే అతనికి తట్టినై. అతని ఆశ అడియాసకాక తప్పదన్నట్టు కనిపించింది.

"ఇంకా ఆలోచించండి. మనస్సుంటే మార్గం లేక పోతుందా?" నేనతనికి ప్రోత్సాహం ఇచ్చాను.

"థాంక్స్!" అన్నాడతను. ఆ కాస్తకే రెట్టింపు ఉత్సాహం కనబరుస్తూ. "మీరు నన్ను చూసి నవ్వరనే ధైర్యంతోనే మీతో ఇదంతా చెప్పాను. మీరుకూడా అప్పుడప్పుడు ఆలోచించండి. ఏమైనా ఉపాయం తడితే నాకు వెంటనే చెప్పండి." అన్నాడతను వెళ్ళిపోయే ప్రయత్నం చేస్తూ.

"ఆ మనిషి పేరేమిటన్నారూ!"

"తల్లి పేరు రమామణి, కూతురి పేరు కస్తూరి."

2

అతను వెళ్ళిపోయిన మరుక్షణం నాకు వెధవ సందేహం కలిగింది. ఇతను కేవలం నా సానుభూతికోసం రాలేదుకదా! నిజంగా సలహాకోసం వచ్చి ఉంటాడు. నిజంగా సలహా కోసం వస్తేనే, అతని సమస్యను గురించి ఆలోచించటం వల్ల ప్రయోజనం ఉంది. సలహాకోసం వచ్చినవాడైతే సానుభూతితోనే అంత తృప్తిపడ్డాడే.

ఈ రెండు సందేహాల నడుమనూ చిక్కినవాణ్ణయి నేను భావనారాయణ సమస్యను గురించి ఆలోచించినవాణ్ణీ కాలేదు, దాన్ని సుతరామూ విస్మరించినవాణ్ణీ కాలేదు. ఉన్నట్టుండి అకస్మాత్తుగా ఏమేమిటో ఆలోచనలు నా తలలో మెరిసేవి.

కస్తూరి! ఏం పేరు? ... మా ఇంటో వెనక కస్తూరి అనే కుక్క ఒకటి ఉండేది....

ఆ అమ్మాయి భావనారాయణకు రాసిన ఉత్తరంలో ఏదో గొప్పతనం లేదా? లేకపోతే నేను లేని గొప్పతనం చూస్తున్నానా?

ఆ కస్తూరిలో – ఆ రమామణిలోనూ కూడా – ఏదో మంచితనం లేకపోతే అతని ఉత్తరానికింకో విధమైన సమాధానం రాసి, అతన్ని చేరబట్టి వీలయినంత సొమ్ము చెయ్యలేక పోయినారా?....

మాకూ నీకూ సంబంధం లేదనటంలో ఏదో గర్వం – అతిశయం కాదు. ఆత్మాభిమానం – లేదా?.... భావనారాయణ తండ్రి రమామణికి ఏమయినా ద్రోహం చేసి ఉంటాడా? భావనారాయణ మీద వాళ్ళకదే కోపమయి ఉండరాదా?....

నన్ను మళ్ళీ పెళ్ళాడమని చాలామంది సలహా యిస్తున్నారు. ఏ వితంతువునో పెళ్ళాడేబదులు ఆ కస్తూరినే –

వృత్తిలో ఉందికద!.... ఏం ఉంటే? శారీరకంగానూ, మానసికంగానూ, ఆధ్యాత్మికంగా కూడా మనిషిని నిలువునా మార్చెయ్యవచ్చునే!... ఒక విధంగా అంత అనుభవం ఉన్న మనిషి ఎంత చక్కని భార్య అవుతుంది!...

లోకమంటే భావనారాయణకు లేని భయం నాకెక్కడిది? తన చెల్లెలు కాదగిన

అర్హత ఆమెకిప్పిస్తాననే ధైర్యం అతనికుంటే, నాకు భార్య అయే అర్హత నే నిప్పించలేనూ? ఏదైనా ఆధ్యాత్మికమైన చికిత్సేగా!....

ఇంతకూ ఆ మనిషి మనస్తత్వం ఎటువంటిదో! అసలు చూపుల కెట్లా ఉంటుందో! ఆమెను ఎవరంటిపెట్టుకొని ఉన్నారో! ఆమె వాతావరణం ఆమెకెంత తృప్తికరంగా ఉందో!....

ఈ మూఢుడు తన ఆనందంకోసం ఆ పిల్ల జీవితం దుఃఖభాజనం చెయ్యడు కద?....

అసలా కస్తూరి అనే మనిషి ఉందా లేక భావనారాయణ కల్పించాడా?... ఛీ! ఎందుకు కల్పిస్తాడు? ఏమిటా అనుమానం నాకు?...

ఇటువంటి ఆలోచనలతో రెండు నెల్లపైగా గడిచింది. ఉన్నట్టుండి ఆ కస్తూరి నాకు చాలా దగ్గిరికి వచ్చినట్టయేది. ఏ నిద్రో మెలుకువవచ్చి ఆ మనిషి మీద భరించరానంత ప్రేమ పుట్టేది. ఆ భావం నాకే అర్థం కాదు. ఈ విషయంలో భావనారాయణ నన్ను చెడగొట్టాడనుకుంటాను. అతను ఆమెమీద నా ఎదుట చూపిన ప్రేమాభిమానాలు నన్ను నమ్మించి నాలో రహస్యంగా అసూయ రేపినై. నేను భావనారాయణ మీదికి అప్రయత్నంగా పోటీ వెళ్ళి ఆ మనిషిని అతనికంటె ఎక్కువ ప్రేమించటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను.

నేను కాలేజీలో చదువుకునే రోజుల్లో ఇట్లాగే అయింది. మా క్లాసులో ఒక బ్రహ్మ సమాజమమ్మాయి ఉండేది. బాగుండేది కాదు. కాని చాలా మంచిదీ, చాలా తెలివిగలదీనూ. మొదట మా ముఠాలో అందరమూ ఆ పిల్ల పేరు స్మరించి ఎగతాళి చేసిన వాళ్ళమే. కొంతకాలం పోయిన తరవాత మా ఎగతాళి కృత్రిమ మనిపించింది నాకు. ఇంతరులను చూసి నేనొకనాడు, "నోటివట్టం ఎందుకు? ఆ అమ్మాయి ఎంత మంచిది! నా కటువంటి చెల్లెలుంటే నేనసలు మీ అందరు వెధవలతోనూ మాట్లాడుదునా!" అన్నాను. మర్నాటినించీ ప్రతివాడూ ఆమె తన చెల్లెలంటే తన చెల్లెలని ఒకరిమీది కొకరు పోటీవచ్చి ఆ పిల్లను గురించి అసహ్యంగా మాట్లాడ్డం మరిచిపోయినారు.

అటు తర్వాత నేను కస్తూరి సంగతి సాంతం మరిచిపోయినాను. ఈ లోపల నా జీవితంలో విషాదాంతమైన ప్రణయగాథ అడ్డుపడి మిగిలిన అంశాలన్నీ ముంచివేసింది. ఆ ప్రణయగాథ మూలంగా నా జీవితంలోనూ శరీరంలోనూ చాలా మార్పులు జరిగినై. నా వుద్యోగం కాస్తా అంతమయింది. చేతిలోవున్న డబ్బుకూడా అయిపోయింది. పోతే పోయింది వెధవడబ్బు. నేను మళ్ళీ మామూలు మనిషిని కాగలిగాను - దైహికంగానైనా. ఉద్యోగం కోసం వెతకటంలో మానసికంగానూ, ఆ పైన పెండ్లి చేసుకొని ఆధ్యాత్మికంగానూ మంచివాణ్ణవుదామని తీర్మానం చేసుకున్నాను.

ఈ సమయంలో మా పెత్తండ్రిగారి దగ్గరనించి తంతి వచ్చింది. అర్జంటుగా బయలుదేరి గుంటూరు రమ్మని. బ్యాంకు ఎక్కౌంటు క్లోజు చేసి ఆ పదిరూపాయలు పుచ్చుకుని తీరిగ్గా ఒక వారం రోజులకు గుంటూరు ప్రయాణం కట్టాను. తంతి వచ్చిన మర్నాడే ఉత్తరం కూడా వచ్చింది. దాన్లో వివరాలన్నీ ఉన్నై. మా పెత్తండ్రిగారు పెంచుకుని పెళ్ళిచేసిన పిల్లవాడు కాస్తా న్యుమోనియా వచ్చి చనిపోయినాడు. కొన్ని వ్యవహార విషయాలు మాట్లాడాలి రమ్మని రాశారాయన. ఆ ఉత్తరం చూసి నా పోక అంత అర్జంటుకాదనీ, అప్పుచేసి బయలుదేరవలసినంత అగత్యం లేదనీ తీరిగ్గా బయల్దేరాను.

ఉన్న విషయం వెంటనే బయటపెట్టారు మా పెత్తండ్రిగారు. ఆయనకు మళ్ళీ యింకో కుర్రాణ్ణి పెంచుకునే ఆలోచన లేదట. ఇంకా కాపరానికి రాని తన కోడలికి, వాళ్ళకిష్టమైతే తన చేతిమీదిగానే పెళ్ళి చెయ్యటమో, లేనిపక్షంలో అమెకు మనోవర్తికింద కొంత రాసివ్వటమో చేస్తానన్నారు. నన్నాపిల్లను పెళ్ళాడమన్నారు. ఇష్టమైతే. అంత చిన్నపిల్ల నాతో కాపరం చెయ్యలేదని చెప్పాను.

"సరే, నీ యిష్టం. నువ్వు బుద్ధిమంతుడివి. నా ఆస్తికూడా నీకే వదిలెయ్యదలిచాను. మీ నాన్న నీకు దమ్మిడీ దక్కకుండా చేశాడు. నా ఇన్సూరెన్సు కూడా నీ పేరే పెట్టేశాను. నీకెప్పుడెంత డబ్బు కావలిస్తే అంత డబ్బు నా దగ్గర్నించి పుచ్చుకుంటూ నీకు తీరిగ్గా ఉన్నప్పుడే ఇంటికి వచ్చి ఈ కుర్చీలో కూర్చొని, నీ బట్టలీ వొంకీలకి తగిలించి, ఈ మంచంమీద పడుకుంటూ ఉండు. చాలా కాలమై నేనే నీకు తండ్రిని. ఇకనుంచీ నువ్వే నా కొడుకువి. సరా?" అన్నాడు.

ఆయన ప్రేమకన్న, దాని ప్రకటన నన్ను అమితంగా కదిలించింది.

"మీ యిష్టం. నేను కాదంటానా? డబ్బు ఖర్చు చెయ్యటంలో నేను నాన్నగారి కేమీ తీసిపోలేదు. చెక్కుబుక్కు కడిగితేనే గాని నాకు రైలు చార్జీ లేకపోయింది" అన్నాను.

ఆయన పాపం వెంటనే పదిరూపాయల కాగితాలు తీసి నాకిస్తూ "దగ్గిర ఉంచు. నేను బతికుండగా నువ్వు డబ్బుకోసం ఇబ్బంది పడకుసుమీ! నా తదనంతరం నీకా బాధ ఉండకుండా ఎట్లాగూ చూస్తాను!"

మనం ఫెయిరీటేల్లు అబద్ధమని ఎందకనుకుంటామో నాకర్థం కాలేదు. అప్పుడప్పుడూ దేవతలు బట్టతలతోనూ రంగు వేసిన మీసాలతోనూ ఉండి, పోలీసు ఉద్యోగం చేసి, లంచాలుపట్టి, బాగా ఆర్జించి, రిటైరయి ఉంటారని నాకు బోధపడింది. దేవతలు మాత్రం మన ఐహికవాంఛలనేకదా తీరుస్తారు? మనం ఫెయిరీటేల్లు చూసి అభూతకల్పనలనుకోవటం దేనికీ?

3

నా భావి కార్యక్రమం మా పెత్తండ్రిగారికి విన్నవించాను. నా ఉద్యోగం పోయింది. కనీసం ఒక సంవత్సరంపాటు నాకు ఉద్యోగం లేకుండా వుందామని వుంది. ఈ సంవత్సరంపాటు దేశం తిరుగుదామని వుంది. ఆ దేశాటన కాగానే నా కీడయిన దాన్ని చేసుకొని ఒకచోట స్థిరపడి ఆ మీద నాకు నచ్చిన వ్యాపకం ఏదైనా అవలంబింతామని వున్నది.

ఈ కార్యక్రమం చాలా బాగుందన్నారు మా పెత్తండ్రిగారు. ఆయన కూడా సరిగా అదే అనుకున్నట్టు.

ఆయన్ను గమనిస్తుంటే అకస్మాత్తుగా నాకు భావనారాయణ జ్ఞాపకం వచ్చాడు. అతను ఏ బంధుప్రేమతో బాధపడుతున్నాడో అటువంటి ప్రేమే మా పెత్తండ్రిగార్ని కూడా బాధిస్తూ వుండాలి. కాని ఆయన ఒకప్పుడిట్లా లేరు. పరమ కర్కోటకుడనిపించుకున్నాడు. దుర్మార్గుడని కూడా అనిపించుకున్నాడు. కాని ఏ మనిషిలో ఏ దౌర్బల్యం వుంటుందో, అది ఎప్పుడెంత ఆకర్షణీయంగా బయటపడుతుందో ఎవరు చెప్పగలరు?

నే నక్కడ వున్న పదిహేను రోజుల కాలంలోనూ కనీసం ఐదారుసార్లు ఆయనకేసి చూసి, "ఆయనకు నిన్ను ఆలింగనం చేసుకుందామనిపిస్తున్నది! రక్తస్పర్శ!" అనుకున్నాను.

నా ప్రయాణానికి బోలెడంత సరంజామా కొనిపించాడు మా పెత్తండ్రిగారు. ఇవన్నీ ఎందుకండీ అంటే వినలేదు. రైలు ఎక్కేటప్పుడు కూడా ఆయన రైలు దగ్గరకు వచ్చి బెజవాడకు సెకండుక్లాసు టిక్కెట్టు కొనిపించాడు. డబ్బు ఖర్చవుతుందని తక్కువ టిక్కెట్టు కొనవద్దన్నాడు. ఈ ప్రయాణంలో నా ఆరోగ్యం ఏ మాత్రం చెడినా క్షమించనన్నారు. ప్లాట్‌ఫారం మీద ఆయన కనబడినంత సేపూ కిటికీ దగ్గర నిలబడి ఆ తరవాత సీటులో కూచుని, నిట్టూర్పు విడిచి నన్ను నేను సింహావలోకనం చేసుకున్నాను.

నాకు జరిగిన ఈ కొత్త అనుభవం ఏమిటి? దీని అంచనా ఏమిటి? అపస్వరం పలికిన ఒక ప్రణయానుభవమూ, దాని వెనకనే తరుముకొచ్చిన కష్టాల పరంపరా నాలో తీసుకురాలేని మార్పు – ఒక ముసలివాడి మూఢ ప్రేమ ఎందుకు తీసుకొచ్చింది? ఈ లోపల నాలో కలిగిన మార్పల్లా మానవుడి మంచితనంలో నా కేర్పడిన విశ్వాసమే! ఈ విశ్వాసం ఇంత మార్పుతెస్తుందా? లేక ఇది ఇటీవల నాకు సంక్రమించిన డబ్బా!

ఏది జీవితాశయం? ప్రేమా, డబ్బా?

ప్రేమా! డబ్బా! రెంటినీ తుస్కారించే వాళ్ళున్నారు. మానవుడి మతమూ, విశ్వాసాలూ, నాగరికతా, సంస్కారమూ – అన్నీ ఆర్థికమైనవే నంటారు సోషలిస్టులు.

జీవితాశయం ఆత్మకు సంబంధించినది. ఆ ఆత్మ వికాసం కలిగితే డబ్బూ, తెలివితేటలూ, విజ్ఞానమూ ఇవ్వలేని అద్వితీయమైన ఆనందమేదో కలుగుతుందంటారు వేదాంతులు.

ఏది నిజం?

డబ్బూ, ప్రేమా – ఈ రెండు మాటలు నా తలలో తిరిగి తిరిగి ఆఖరుకు నా ఆలోచన వేశ్యలమీదికి మళ్ళింది. వేశ్యలో ఈ రెంటినీ కలిసి కట్టుగా చూడవచ్చు.

వేశ్య ప్రేమ డబ్బుతో కొనుక్కోవచ్చు. అది నిజమైన ప్రేమ కాదంటారు కొందరు. వేశ్య అందరి మీద చూపేది నిజమైన ప్రేమ కాకపోవచ్చు. కాని ఆ మనిషిలో కూడా నిజమైన ప్రేమ ఎక్కడో వుంటుందిగా? అది ఎప్పుడోప్పుడు బయటపడకపోదుగా! అప్పుడది ఎవరిమీద బయటపడుతుంది? పనిపెట్టుకొని డబ్బివ్వని వాడిమీద పడుతుందా?

నా బుద్ధికీ రెండవ ముక్కే నిజమనిపించింది. ఆర్థిక సమస్య తాత్కాలికంగా తీరింది కనక నేను సోషలిస్టులతో ఏకీభవించాను. ఆలోచించినకొద్దీ అదే సరిగా కనపడ్డది. అసలు ప్రేమలో ఎప్పుడూ స్వార్థం వుంది. ఎవరో కథకుడన్నట్టు ఎంత మిన్నుముట్టిన మహావృక్షమయినా జన్మించేది మట్టిలోనే అయినట్టు, అతి వున్నతంగా వెళ్ళే ప్రేమకు కూడా వేళ్ళు స్వార్థంలోనే ఉంటై. ప్రేమ కూడా డబ్బులో మొలకెత్తవలసిందే! ఎటువంటి ఆడదైనా, తన ఆర్థిక సమస్యల భారం మోసే మగవాణ్ణి, ఎటువంటి వాడయినా సరే, ప్రేమించకుండా ఉండలేదు. అటువంటి ఆడది ఉంటే అదిశిలేగాని మనిషికాదు. ఆ విధంగానే ఎంత గాఢమైన ప్రేమ అయినా సరే ఒక్క చుక్క లోభిత్వం తగలగానే విరిగి ఊరుకుంటుంది. స్వార్థత్యాగం చేయించే ప్రేమ కూడా స్వార్థంతో అంకురించి తీరవలసిందే!

పాపం ! భావనారాయణ అమాయకుడు. అతను తన ప్రేమ ప్రకటించుకున్నాడు గాని, అతని ఉత్తరం కంటె ఒక పది రూపాయల మనియార్డరు ("నా పేర నీ యిష్టంవచ్చిన చీరో, వస్తువో కొనుక్కో!") కస్తూరిని ఎక్కువగా విశ్వసింపజేసి ఉండును.

ఈ ఆలోచన వెంటే మరో మహత్తరమైన ఆలోచన వచ్చింది – నాకు ఎవరో, ఆడక్కుండానే ఇంత ఉపకారం చేస్తున్నప్పుడు, నా దగ్గరికి పని పెట్టుకు వచ్చి, నాతో తన హృదయమంతా విప్పి చెప్పుకొని, సహాయం అర్థించిన భావనారాయణకు నేనెందుకు వుపకారం చెయ్యటానికి ప్రయత్నించరాదూ? రూపాయికీ రెంటికీ ఒళ్ళమ్ముకునే మనిషిని నేను నా దగ్గిర వున్న డబ్బుతో కొనలేకపోతానా? ఆ తరవాత ఆమెను భావనారాయణ పరం చెయ్యటానికి అరక్షణం పట్టదు! నాకు మా పెత్తండ్రి గారిచ్చిన ఆనందం నేను భావనారాయణకు ఇచ్చి తీరాలి.

నేను బెజవాడ స్టేషనులో దిగి సామాను అక్కడ రిటైరింగ్ రూములోనే పారేసి

బండి చేసుకుని గాంధీనగరానికి బయలుదేరి, బండివాడి ద్వారానే రమామణి ఆచూకీ తీశాను. వాడికి కస్తూరి పేరు తెలుసు. ఆ పేరు చెవిన పడగానే శరవేగంతో ఒక డాబా ముందు నిలబెట్టాడు. నేను బండివాణ్ణి పంపేసి దర్జాగా తలుపు తట్టాను. లోపలినుంచి శ్రావ్యమైన కంఠం "ఎవరూ?" అని పలికింది.

ఆ క్షణాన నాలో ... నేనే నవ్వుకున్నాను. నన్ను చూడగానే ఆ తలుపు తీసే రమామణో, కస్తూరో, చిక్కిందిరా చాప అనుకుంటుంది గామాలి! పాపం దానికేం తెలుస్తుంది - ఇటీవల నేనెంత పెద్దమనిషి నైనానో, నేనేం పనిమీద వచ్చానో?

తలుపు తెరిచిన మనిషి రమామణి కాదు, కస్తూరీ కాదు. రమామణి ఎంత చిన్నదయినప్పటికీ ఇంత చిన్నదయి ఉండదు. కస్తూరి ఎంత అనాకారిదయినా ఇంత అనాకారిదయి ఉండదు. నాలో అణిచినా అణక్కుండా పై కుబికే ఉత్సాహంతో "మనసా ఊరడిల్లు మూరడిల్లుము" అనుకున్నాను.

ఆ తలుపు తెరిచిన మనిషి నన్ను చూచి గుర్తుపట్టినట్టుగా నవ్వి, "దయచెయ్యండి. అక్క బువ్వొండుతోంది" అన్నది. నేను కొంచెం కంగారుపడుతూ ఆ మనిషి వెంట లోపలికెళ్ళాను.

లోపల హాలు కొంతవరకు నాజూకుగా ఉంది. కొత్త ఫాషను కుర్చీలూ, సిగరెట్టు పొడి రాల్చేటందుకో ఏర్పాటూ అదీ అంతా అట్టహాసంగా వుంది.

నేను కుర్చీలో కూలబడ్డ మరుక్షణంలో ఒక వయసు మళ్ళిన స్త్రీ వచ్చి, "అమ్మాయితో మాట్లాడ్డానికి వచ్చారా?" అంది.

"కాదు నీతోనే!" అన్నాను.

"నాతోనా? చెప్పండి!" అంటూ ఆ మనిషి ఒక నాలుగుకాళ్ళ పీట నా దగ్గిరికీడ్చి కూచుంది, ఒళ్ళో చేతులు పెట్టుకుని కళ్ళు నాకు వప్పగించి.

"నేను దేశం తిరిగి రాబోతున్నాను ఆరు నెల్లపాటు. మీ కస్తూరిని నా వెంట పంపుతావా?"

"మందేవూరు, బాబూ?"

"గుంటూరు."

"ఏం వుద్యోగం? వ్యాపారమా?"

"డబ్బు ఖర్చు చెయ్యటం."

"డబ్బుండారి కేమైనా చెల్లిపొద్దిలే! అయితే యే దేశ మెల్తుండారు?"

"ఏ దేశమూ లేదు, ఈ దేశమే. కలకత్తా, ఢిల్లీ, ఆగ్రా, బొంబాయి, పూనా - అన్నీ తిరిగి వస్తాను. వెంట కస్తూరి వంటిది, మంచి అందగత్తా, తెలివి గలదీ ఉంటే

బాగుంటుందనిపించింది. వీలుపడుతుందో లేదో, వీలుపడితే ఏ మాత్రం ఇవ్వవలసి ఉంటుందో చెబితే –"

"మరేం లేదుగాని, నాయనా! ఊరంతా బాకీలుజేసి కూకుంది! మీ యెంటెల్లి పోయిందంటే బాకీ ఎగేసి పరారయిందంటారు. ఆటికిస్తే చాలు. మీ యెంటున్నప్పుడు కూటికి గుడ్డకి లోపవేంటిలేగాని – మొదలు మీ యెంటొస్తానంటదో, రానంటదో, తిక్కలంజ!" అని ముసలిది ఒక్క గుక్కలో ఎనిమిది రకాల భావాలు ప్రకటించింది.

"బాకీ లెంతవుంటై?" అన్నాను, అభిప్రాయం లాగుదామని.

"ఉండకేం! ఎంతయీనంగా జూసినా రొండొందలేబయికి తగ్గవ్. ఇంకా పైసిలుకే ఉండొచ్చునో అదంతా దానికే తెలుసు. నువ్వోపన్జెయ్యి బాబూ! దీపాలెట్టేయాల ఓ పాలొచ్చి కనపడితే ఈలోగా దానికి నచ్చుజెప్పుంచుతా అప్పుడే సూద్దాం. అది కూడా ఏమంటదో?"

తీరా నేను బయలుదేరే సమయానికి ముసలిదానికి మళ్ళీ నేను కనిపించనేమో నని భయం వేసిందో ఏమో, "దీపాలెట్టేయాల కొస్తారుగా! మొదలు మీ రెల్లటమూ దీన్ని యెంటెట్టుకెల్లటమూ కరారేనా?" అన్నది ఆదుర్దాగా.

"నేను వేళాకోళానికి కడిగానా?" అన్నాను.

"పోనీ, ఓపాలి కస్తూరిని పిలుద్దునా?" అన్నది ముసల్ది.

"ఏమీ అక్కర్లేదు. నేనారింటికి తప్పకుండా వస్తాను. ప్రయాణం తెల్లారగట్ట మెయిలుకు."

ఆరుగంటలకు నేను వెళ్ళేటప్పటికి కస్తూరి బాగా ముస్తాబై ఉంది. ఆ మనిషిలో అందంకంటె కూడా భిన్నమైన ఆకర్షణ చాలా ఉంది. అన్న కావటం వల్ల భావనారాయణ కది కనిపించి ఉండదు.

కస్తూరి నన్ను బాతాఖానీలోకి దించాలని ప్రయత్నించిందిగాని, నేను చాలా తొందరపనిమీద వున్నవాడల్లే వ్యవహారం మాట్లాడేశాను. కస్తూరికి నెలకు వంద చొప్పున ఇస్తానన్నాను. నెలకు ముందే ఇస్తానన్నాను. నా ప్రయాణం ఆరు నెల్లకన్న పట్టదన్నాను. ఈ లోపలే అయిపోవచ్చునన్నాను. నా వెంట ఈ వేషంతో రావటానికి వీల్లేదన్నాను. పైకయినా సంసారం చేసే మనిషల్లే కనపడాలన్నాను. ఈ ముక్క ఇద్దరికీ ఎంతో అనుమానం కలిగించింది. ఎందుకో నా కీ నాటికీ అర్థం కాలేదు. కస్తూరిని అనవసరంగా కష్టపెట్టనన్నాను. ఆమెకయ్యే ఖర్చంతా నేను భరిస్తానన్నాను. వెంట ఏమీ తీసుకురానక్కర్లేదన్నాను. ఖరీదైన నగలు గూడా ఇంటిదగ్గరే విడిచి రమన్నాను. నా వెంట తిరిగినన్నాళ్ళు కస్తూరి తన వృత్తి మరిచిపోయి, నన్ను కూడా ఆకర్షించటానికి ఎటువంటి ప్రయత్నమూ చెయ్యరాదన్నాను. ఈ కండిషను కూడా వాళ్ళకి చాలా అనుమానం

కలిగించింది. అది తీసేస్తేగాని కస్తూరి రానంటుందేమోనని కూడా నాకు కొద్దిగా అనుమానం తట్టింది. కాని చివరకంతా సెటిలయిపోయింది.

ఆ పూట అక్కడ పడుకోనన్నాను. కస్తూరిని బండి చేసుకుని స్టేషనుకు రమ్మన్నాను. ఒక వందరూపాయలు ముసలిదానికిచ్చి కస్తూరి దగ్గర సక్రమమైన రశీదు పుచ్చుకున్నాను.

ప్లాటుఫారం మీద కస్తూరిని చూసేవరకూ నాకు ఆ మనిషి అన్న ప్రకారం వస్తుందని నమ్మకం లేకపోయింది.

మేమిద్దరమూ సెకండుక్లాస్ కంపార్ట్‌మెంటులో ఎక్కి కూచుని రైలు కదిలి బెజవాడ స్టేషను వెనకపడిపోగానే నాలోనుంచి ఏదో దడ ప్రారంభమయింది. నా ఎదురుగా ఉన్న కస్తూరి ఏదో పులిమాదిరిగా కనిపించింది. నన్ను చూసికూడా నేను దడుచుకున్నాను. నా ప్రయత్నమంతా ఒక ఉన్మత్తుడి భావం మాదిరిగా కనిపించింది. నాకెప్పుడు మనస్సు మారితే అప్పుడు కస్తూరిని ఇంటికి పంపెయ్యవచ్చుగదా అన్న ఆలోచనవల్లకూడా నా భయం చల్లారలేదు.

నేనెవణ్ణి? విధి చేతి కీలుబొమ్మను. నేననుకొనేదీ అనుకోనిదీ ఒక దమ్మిడీ విలువచెయ్యదు. ఈ మనిషిని విధి నాకెందుకంటగట్టింది? ఈ కస్తూరి నన్నింతగా ఆకర్షిస్తుందనుకుంటే ఇంతపని చెయ్యకపోదును.

4

నేను కోరిన ప్రకారం కస్తూరి తన మామూలువేషం మార్చి కొంతవరకు సంసారపక్షంగా తయారయింది. జుట్టు పక్క పాపడిమార్చి మధ్యపాపడి తీసి వదులుగా జడవేసింది. చెవుల లోలాకులు తీసివేసింది. చేతులకు రెండుజతల గాజులూ ఒక తెల్లరాతి ఉంగరమూ, మెళ్ళో ఒక సన్న గొలుసూ, చుట్టిన పగడాలూ మాత్రం ధరించింది.

"నువ్వదివర కెప్పుడన్నా పెద్ద ప్రయాణాలు చేశావా?" అని అడిగాను కస్తూరిని.

"లేదు, రెండుసార్లు లండను మాత్రం వెళ్ళాను." అన్నది.

అడుగులోనే హంసపాదు. నన్ను చూసి కస్తూరి గౌరవించి, నా దగ్గర గంభీరంగా మాట్లాడాలని నా తాత్పర్యం. అడిగిన మొదటి ప్రశ్నకే ఇటువంటి వెకిలి జవాబివ్వటం నాకు నచ్చలేదు. అయినా నేనామెతో గంభీరంగా ఉంటే ఆవిడ నాతో వెకిలిగా ఎంతసేపుంటుందీ?

"ఎవరితో?" అన్నాను.

కస్తూరి చెయ్యి నావేపుచాచి "ఏమిటండీ?" అన్నది. అంత చాదస్తంగా అడుగుతావేమన్నట్టు.

"ఎప్పుడూ ఎక్కడికీ వెళ్ళలేదా?" అన్నాను.

"నా బొంద! నేనెక్కడికి వెళ్తానూ?"

"నీకు దేశం మీద తిరగటం ఇష్టమేనా?"

"తినబోతూ రుచులడగటం దేనికీ? అదికూడా ఎట్లా ఉంటుందో చూడబోతున్నానుగా. కొంత తిరిగిన తరువాత చెబుతాను."

అప్పటికా సంభాషణ అయిపోయింది. మళ్ళీ కాసేపుండి నేను, "ఎవరితోనూ చెప్పకుండా వచ్చావుకదా, నిన్ను నమ్ముకున్న వాళ్ళెవ్వరూ లేరూ?" అన్నాను.

"ఉంటే?"

"ఆర్నెల్లపాటు నీవు మాయమైతే వాళ్ళందరికీ కోపంరాదూ? మళ్ళీ నీవు కొంప చేరుకునేటప్పటికి పాత ఖాతాలన్నీ పోతయ్యేమో?"

"పోతే పోతై. నాకు ఒకరి అదుపేమిటి? అట్లా అదుపు చేసేవాళ్ళని నేను గడప తొక్కనీను. స్వతంత్రంగా ఉండటం కోసమని బంగారం వంటి వాళ్ళని వొదులుకున్నా. ఆ తిరపతి రాయుడు పదివేలిస్తాననొచ్చాడు. కాని ఘోషాపెట్టి చంపుతాడు. వాడి దీపమారా? అదివరకు సుబ్బుల్ని అలాగే కోసుకు తిన్నాడు. వాడికి ప్రతిదీ అనుమానమే. చచ్చేటట్టు తంతాడు కోపమొస్తే. మీరు తిరపతి రాయుణ్ణెరుగుదురా? పొట్టిగా, పచ్చగా, గిరజాల జుట్టూ–"

"ఎరగను."

"పోనీ, సుబ్బుల్నెరుగుదురా? కొంతకాలం ఆ వేషాలేసే వీరభద్రరావు వుంచుకున్నాడూ–"

"తెలీదు."

కస్తూరి సంభాషణ చాలించి కిటికీలోనించి బయటకు చూడటం మొదలుపెట్టింది.

"జాగర్త కళ్ళల్లో బొగ్గుపడుతుంది. చూడదలుచుకుంటే వెనకవేపు చూడు. ముందుకు చూడకు."

నే నన్నంతపనీ అయింది. కస్తూరి తల లోపలికిలాగి కుడికన్ను గబగబా నలుపుకో సాగింది.

"ఉండుండు! అట్లా కన్ను నలిపితే కుదప కదుతుంది. నలక అసలేరాదు."

కస్తూరికి నేను సహాయం వెళ్ళాను. జాగర్తగా రెప్పపైకెత్తి అంతటా చూశాను. నలక కనిపించలేదు.

"ఎక్కడో పైన ఇరుక్కుంది!" అన్నది కస్తూరి దగ్గిరగా జరిగి నన్ను ఆనుకుంటూ.

"ఎందుకు దొంగవేషాలు వేస్తావు? నీ కంటో నలక పడితే కంటో తడేది?" అన్నాను.

"మీ కన్నీ తప్పేనే! నలక నలపటంలో పోయింది గామాలు!" అంటూ కోపం నటించి కస్తూరి ఎడంగా జరిగింది.

ఆ తరువాత ఏలూరు స్టేషను వచ్చేవరకూ కస్తూరి నన్ను ఎన్నో విధాల ఆకర్షించటానికి ప్రయత్నించింది. నన్ను ఎంతో కాలంనుంచి ఎరిగినట్టు ప్రవర్తించసాగింది. నర్మంగా, వ్యంగ్యంగా మాట్లాడసాగింది. కాని నేను బిగుసుకుపోయినాను. తన వృత్తిని ఆ మనిషి మరిచిపొయ్యేవరకూ, ఆమెతో నేను మనస్సిచ్చి మాట్లాడదలచలేదు.

ఏలూరు స్టేషనులో ఇద్దరు దంపతులు మా కంపార్టుమెంటులో ఎక్కారు. ఆయన్ను సాగనంపటానికి వచ్చిన పరివారం చూచి ఆయన మునసబు అయి ఉంటాడనుకున్నాను.

ఆ దంపతులిద్దరూ నడి వయస్సు దాటినవారు. ఆయన కాయపారుగా ఉన్నాడు గాని ఆవిడ కస్తూరికి రెండింతల మనిషి. మొదటినుంచీ కస్తూరికేసి ఆయన దొంగతనంగానూ ఆవిడ కోపంగానూ చూడసాగారు. కస్తూరి గూడా నన్ను తృణీకరించి వాళ్ళను పరీక్ష చెయ్యసాగింది.

కాస్సేపుండి మునసబుగారు అప్రయత్నంగా ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచాడు. వెంటనే ఆయన భార్య మేం వింటున్నామని కూడా లక్ష్యం చెయ్యకుండా, "పాపం ఎంతకష్టం వచ్చిందండీ!" అన్నది.

ఆయన ఒకసారి నాకేసి చూసి తరవాత భార్యకేసి చూసి కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఆ దంపతులను చూస్తే నాకు జాలేసింది. అందరిమాదిరిగానే వాళ్ళుకూడా బందిఖానాలో ఉన్నారు. ధనికులూ పెద్ద ఫాయవాళ్ళూ కనక మరింత బందిఖానాలో ఉన్నారు. చదువుకున్నది కనక ఆవిడ కాత్మజ్ఞానం ఉంది. తనవల్ల భర్తకు సుఖం లేదని తెలుసు. తను ఆయనకు సుఖం ఇవ్వలేనందుకు ఆయన్నావిడ క్షమించలేదు. సెకండు క్లాసులో ప్రయాణం చెయ్యటం అలవాటు కనకనూ, ఇంటిదగ్గర తన ప్రవర్తన గమనించే నౌకర్లు తన్ను చూసి ఏమనుకున్నా ఆవిడకు నష్టంలేదు కనకనూ, ఆవిడ ఆత్మ నిగ్రహం నేర్చుకోలేదు. తనకు పిల్లలు లేరు. అందుక్కూడా ఆవిడ భర్తనే నిందిస్తుంది. తక్కువ కులంవాడల్లే భర్త తనను తిట్టడు, కొట్టడు. తన నోటిని నిగ్రహించేటందుకావిడకు ఎటువంటి ఆవశ్యకతా లేదు.

నేను వైద్యుణ్ణయితే ఆ దంపతులకు ఒక సంవత్సరంపాటు దారిద్ర్యమూ, మూడోక్లాసు ప్రయాణమూ, వాళ్ళ సమస్తులతో ఏక గృహవాసమూ విధిస్తాను. ఇతరుల అభిప్రాయాలను మన్నించటం అప్పుడుగాని ఆవిడ నేర్చుకోదు. అనరాదుగాని నావెంట ఉన్న కస్తూరి ఆవిడకంటె లక్షరెట్లు నయం. కస్తూరిని శిక్షించనవసరం లేకుండానే మంచిమనిషి అవుతుంది. ఆ యిల్లాలికి శిక్ష తప్పదు. కస్తూరికి నీరసం – ఆహారంతో సరి అవుతుంది. ఆ మునసబుగారి భార్యకు రుగ్మత – మందుపడాలి.

ఒక సంవత్సరంపాటు జయప్రదంగా శరీరం అమ్ముకొని బతకగలిగిన మనిషికి మనిషిలో ఉన్న క్షుద్రత యావత్తూ అర్థమౌతుంది. కస్తూరికి నా మంచితనం ఒకవేళ అర్థం కాకపోయినా ఆ మునసబుగారి భార్యలోవున్న కుళ్ళు అర్థమయింది. ఎప్పుడైతే ఆ యిల్లాలు మొగుడిమీద తన విషం వెళ్ళగక్కిందో ఆ వెంటనే కస్తూరి ఆవిణ్ణి పలకరించి మాట్లాడసాగింది.

కస్తూరితో మాట్లాడడం ఆవిడ కిష్టంలేదు. ఆవిడ ప్రాణానికి కస్తూరీ, ఒక నల్ల ఆడకుక్కా ఒకటే. ఆ క్షణాన కస్తూరి శాపహతురాలై నిలువునా భస్మమయినా ఆవిడకు దిగుల్లేదు సరికదా ఆవిడ కళ్ళు చల్లగా ఉంటై. ఆవాళ ఉదయం లేచి ఏదో పాపిష్టి మొహం చూడటం వల్ల ఈ కస్తూరి ఆవిడకు దాపరించింది. కస్తూరివంటి వాళ్ళు ఒకరిద్దరన్నా ఉండడం వల్లే ఇది కలియుగమయింది. ఇటువంటి మధురభావాలు ధ్వనించే గొంతుతో ఆవిడ కస్తూరి ప్రశ్నలకు సమాధానం ఇచ్చింది. కస్తూరి ఆవిడ పైకి అనకుండా ప్రకటించే భావాలను అర్థం చేసుకోనట్టు మరింత ఉత్సాహంగా మాట్లాడటం మొదలుపెట్టింది. చివర కావిడ నిర్మొగమాటంగా కస్తూరి ప్రశ్నలకు సమాధానం ఇవ్వటం మానేసి కిటికీలోనించి బయటికి చూడటం మొదలుపెట్టింది.

కస్తూరి చప్పున నా దగ్గిరికి వచ్చి కూర్చుని, "ఇప్పుడావిడ కంట్లో నలక పడబోతున్నది. చూస్తూ ఉండండి" అన్నది రహస్యంగా, మునసబుగారు తనని కళ్ళతో తినేస్తూ వుండటం గమనించకుండా.

నేను అప్రయత్నంగా, "దొంగ కొరివీ" అనేశాను.

కస్తూరి కళ్ళలోకి విజయసూచకమైన కాంతి వచ్చింది. ఇంతలోనే మునసబు గారి భార్య తల లోపలికి తీసి రెండు కళ్ళూ నలుపుకోవటం మొదలుపెట్టింది. కస్తూరి ఆశ్చర్యపోతూ నాతో రహస్యంగా, "ఏ కంట్లో నలకపడ్డదీ ఆవిడకి తెలీటం లేదు. రెండు కళ్ళూ నులుముకుంటున్నది!" అన్నది.

"శ్!" అన్నాను.

నా సంజ్ఞ తృణీకరించి కస్తూరి, "పాపం కంటో నలక పడిందా యేమండీ! మా వారు కంటి నలకలు భలే బాగా తీస్తారు" అని కేకేసింది.

మునసబుగారి భార్య తడిసిన ఎర్రని కళ్ళతో కస్తూరికేసి మింగేటట్టు చూసి తన భర్తతో కీచుగొంతుతో ఏదో సంబంధంలేని సంభాషణ అతిరౌద్రంగా ప్రారంభించింది. ఆ అరుపు తెరలో నేను ఏకాంతంగా కస్తూరితో, "నీవు నా పరువు తీసేస్తావు. ఇట్లా అయితే నిన్నింటికి పంపేస్తాను!" అన్నాను చాతనయినంత గంభీరంగా.

కస్తూరి చెంపలు వాయించుకుని, "ఇంకేం చెయ్యను" అన్నది నమ్మకంగా.

5

మేం వాల్తేరులో దిగాం. మే మిద్దరమూ స్టేషన్‌లోనే స్నానం చేసి బట్టలు మార్చేశాం. కస్తూరి ఆకలవుతున్నదన్నది. స్టేషన్‌లోనే భోంచేసి బండి చేసుకుని విశాఖపట్నం వెళ్ళి టర్నరు సత్రంలో బసచేశాం. ఇద్దరమూ ప్రయాణపు బడలికతో అలిసి పోయినాం. అందుచేత పక్కలు పరిచి కాస్సేపు నడుములు వాల్చాం.

నాకు సాయంకాలం నాలుగింటికి మెళుకువొచ్చింది. అప్పుడే కస్తూరి లేచి ఎటో వెళ్ళింది. పసిపిల్లలు మారుపడితే పడ్డంత కంగారుపడి నేను ఆమెను వెదకటానికి బయటికొచ్చాను. ఇంకో గదిలో ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్న కస్తూరి గొంతు వినిపించి నవ్వొచ్చింది. ఏమిటో కోస్తున్నది –

"కలకత్తాలో నెల్లాళ్ళుండి, ఆ తరువాత గయ వెళతాం!" అంటున్నది. కాస్సేపు ఆలకించాను. నన్ను 'మావారి' కింద వాడేస్తున్నది. పుస్తె కట్టిన పెళ్ళామైనా అంత గర్వంగా చెప్పుకోదు.

ఇంకోరి విషయంలో ఏమోగాని కస్తూరి విషయంలో ఇట్లా చెప్పుకోవటం ఇల్లాలయితే బాగుండునన్న అభిలాష మాత్రం కాదు. అవతలి వాళ్ళని మోసం చేసిన ఆనందం పొందాలనే ప్రయత్నం మాత్రమే.

కస్తూరి రాగానే, "ఎవరు వాళ్ళు?" అని అడిగాను.

"ఎవరో వొట్టి పల్లెటూరి రైతులు. వాళ్ళీ వూరు మహా పట్నం అనుకుంటున్నారు. వాళ్ళ ప్రాణానికిది మెడ్రాసల్లే ఉన్నట్టుంది" అన్నది.

"ఇక్కడికి మద్రాసు అయిదొందల మైళ్ళు. ఇక్కడివాళ్ళకిదే మెడ్రాసు."

"అయితే మాత్రం 'పట్రం, పట్రం' అని అదే గొప్ప చెప్పుకోవటమా? ముష్టి గొప్ప!"

"పట్రమేమిటి?"

"ఏమిటో నాకేం తెలుసూ? ఆవిడ అంటుంది పట్రమని. పట్నమన్నమాట గామాలి!"

"అందర్నీ ఎక్కిరిస్తావు. నీకేం వంక లేదా ఏమిటి?"

"నాకు వంకుందా యెట్టా?"

"నా కాకలి దహించుకుపోతున్నది. టిఫెన్ తెచ్చి పెట్టేవాడెవడన్నా ఉన్నాడేమో చూడు!"

కస్తూరి బయటికి వెళ్ళి "అప్పలయ్యా!" అని కేకపెట్టింది. ఆ కేకకు ఎవడో వచ్చాడు.

"మళ్ళీ టిఫినెందుకూ? ఊళ్ళోకి పోగూడదూ? నాకేమన్నా కొంటానన్నారుగాదూ?" అన్నది కస్తూరి.

"అయితే నువ్వెళ్ళి ఒక బండి పట్టుకురా!" అన్నాను ఆ వచ్చినవాడితో.

మే మిద్దరమూ ఆ పెట్టె బండి ఎక్కి బట్టల దుకాణాలకి తీసుకుపొమ్మన్నాం.

"ఇందాకేమయిందనుకున్నారు? ఆవిడ నీ పేరేమిటని అడిగింది. అడిగితే 'కస్తూరి' అన్నాను."

"ఏవిడ? పత్రం అన్నావిడేనా?"

"కాదింకో ఆవిడ. అంతా తెలీని మేళం!" అని కస్తూరి విసుక్కుంది.

"అంటే."

"ఏమిటంటే?"

"ఆఁ – ఆవిడ సోద్దెంగా 'కస్తూరేమిటి సానోళ్ళ పేరు' అంది."

"ఊఁ."

"అంటే, అది మా యింటి పేరమ్మా! మా వారు నన్ను ఇంటి పేరుతోనే పిలుస్తారు. వెనక ఆయన కస్తూరనే బోగందాన్ని ఉంచుకున్నారుట. ఆ మనిషిమీద ముద్దుకొద్దీ నన్నలా పిలుస్తారు. అసలు నా పేరు కనకదుర్గా మహాకాళి మహాదేవమ్మ అని చెప్పాను. బాగుండ్లా?"

"నమ్మిందా?"

"అంత పిచ్చిముండా ఏమిటి?"

"మరెందుకట్లా అన్నావూ?"

"నమ్మకపోతే నన్నేం చేస్తుందని–"

"నీకు మతిలేదు. నిన్నిక్కడ వెర్రాసుపత్తిర్లో పరీక్ష చేయించాలి!"

"వాళ్ళకే మతి లేదు."

"ఎవరికి?"

"ఆసుపత్తిర్లో వాళ్ళకు. అందుకనే అది వెర్రాసుపత్తిరి."

కస్తూరి కావాలని అట్లా మాట్లాడుతున్నదనే ఆలోచన నాకా సంభాషణ రుచించకుండా చేసింది. కాని నేనామెను నిరుత్సాహపరచ దలచుకోలేదు.

"ఈబండి చూడండి పెట్టెల్లే!"

"దీన్ని పెట్టెబండి అంటారు."

"ఈ రెండు కిటికీలూ మూస్తే?"

"ఏమౌతుంది?"

"లోపల మనం ఏమిటో చేస్తున్నామనుకుంటారు."

కస్తూరికేసి ఒక్కసారి తీక్షణంగా చూసి మరి మాట్లాడలేదు.

బట్టలషాపులో కస్తూరికి రెండు మంచి చీరెలు, వాటికి తగిన బ్లౌజుగుడ్డలూ తీసుకుని అవి కుట్టటానికి అక్కడే ఇచ్చి కాఫీ హోటలుకు వెళ్ళాం.

కాఫీ హోటల్లో అందరూ కస్తూరికేసి వింతగా చూశారు. కస్తూరి హోటల్లో ఉన్నంత సేపూ నోరు విప్పలేదు. నేను బండిలో ఆమెవంక చూసినచూపు కొంచెం పనిచేసింది.

హోటలు నించి లైట్‌హౌసు దగ్గిరికీ అక్కడినించి కాలినడకను హార్బరు కేసి నడిచాం. కొండతొలిచి రైలు వేసిన చోటికి రాగానే కస్తూరి చాలా ఆశ్చర్యపడింది. అక్కడినించి బాక్‌వాటరు దాటి అరటితోటలంతా పొద్దుకేదాకా తిరిగాం. ఆ రెండు గంటలసేపూ కస్తూరి తన్ను తాను మరిచిపోయినట్టు కనిపించింది. ఆ సమయంలో ఆ మనిషి అసలు స్వరూపం కొంత బయటపడ్డది. కస్తూరి తన్నాకర్షించిన దానిలో పూర్తిగా మునిగిపోగలదు. ఆ సమయంలో నోట మాట లేకుండా కూడా అయి పోగలదు. కస్తూరి తన అయిష్టతలు అందరికీ చెబుతుంది గాని తన ఇష్టాలింకోరికి చెప్పదు. అవి తనకే ఉంచుకుంటుంది.

నేను వద్దంటున్న కొద్దీ అక్కడ కొన్ని పూలు కోసి తల్లో పెట్టుకుంది కస్తూరి. ఇది ఎవడో చూచి మామీదికి పోట్లాట కొచ్చాడు. వాడిచేతిలో ఒక బేడా పెట్టి వాడి కోపం ఉపశమింపజేశాను.

"ఆ బేడా పెడితే ఇంతకు పదింతలు పూలొచ్చేవి" అన్నాను.

"అవీ ఇవీ ఒకటేనా ఏమిటీ? వాళ్ళా వెధవచేతుల్తో కోసినవీ మనం కోసుకొన్నవీ ఒకటేనా?"

"మనమంటావేమిటి? నేను కోశానా ఆ పూలు?"

"మొత్తానికి మీద ఈగవాలనీరే! మీరు కోసి నా తల్లో పెడితే వద్దన్నానా ఏమిటి? అప్పుడు బేడాకాదు – పావలా ఇప్పించేదాన్ని."

"నా చేతనా?"

"ఊఁ?"

ఏడూ ఏడున్నరకల్లా ఊళ్ళోకి వచ్చి భోంచేశాం.

"నాకు నిద్దర్రావడంలేదు. సముద్ర మొద్దున పోయి కూచుందామా?" అన్నది కస్తూరి.

"ఎనిమిదింటికే నిద్దరొస్తుందా ఏమిటి? ఓ గంట సేపు కూర్చునివద్దాం పద!" అన్నాను.

ఇద్దరమూ సముద్రతీరానికి వెళ్ళాం. అలలకు దగ్గిరగా రాళ్ళమీద కూర్చున్నాం. ఇంతలో చంద్రోదయమయింది.

"ఎంత బాగుంది. అలలమీద వెన్నెల!" అన్నది కస్తూరి.

"ఇంకేం, కవిత్వం రాయి!" అన్నాను.

కస్తూరి విసుక్కుంటూ, "ప్రద్దానికి అంత పెడసరంగా మాట్లాడకండి!" అన్నది.

"నీకు బాగుండదా!"

"ఊంహూ!" కస్తూరి నవ్వింది, నా హృదయం అర్థం చేసుకున్నదానల్లే.

కొంచెం సేపుండి, "పిచ్చీ!" అన్నాను.

"ఊఁ" అన్నది కస్తూరి, నేనట్లా పిలవటం తన కలవాటయినట్టే.

"ఏమిటాలోచిస్తున్నావు?"

"మా అమ్మ ఏం చేస్తూంటుందో!"

నాకు కస్తూరిని చూస్తే జాలేసింది.

కస్తూరి తనలో తాను నవ్వుకుంటూ, "నేను ఊళ్ళో లేనందుక్కూడా మా అమ్మ మాయింటి కొచ్చేవాళ్ళ దగ్గిర డబ్బు వసూలు చేస్తూ ఉంటుంది. అమ్మో, అది తగని గడుసు లంజ!" అన్నది అపేక్షగా.

"మీ అమ్మ నిన్ను తిక్కలంజ అన్నది" అన్నాను.

"అంటుంది దాన్నోరుబడ! నోరిప్పితే దానివన్నీ తప్పుడు కూతలే!" అన్నది కస్తూరి తల్లిమీది ప్రేమ ఉట్టిపడేటట్టు.

ఆ విద్య పెద్దకులాల వాళ్ళకి ఆటే చాతకాదు. తక్కువ కులాల వాళ్ళకుండే సహజమైన ప్రేమలు కూడా పైకులాల వాళ్ళ కుండవేమో!

"మీయింటికి నీకోసం వాల్తీగా ఎంతమంది వస్తూంటారూ?" అన్నాను.

"ఇరవై తొమ్మిదిమంది!" అన్నది కస్తూరి రోషంతో.

"నోరు విప్పితే నీనోట నిజం రాదుకద!"

"మరి ఆ అడగటమేంది? నేనేం పత్తిత్తునన్నానా?" అన్నది కస్తూరి, నోరు విడిచి బోలెడంత శూద్రయాస రానిస్తూ.

"ఎరగనివాడితో, నాతో నీకు కొత్తగా లేదూ?"

"మా కులానికి కొత్తేమిటి?"

"మరి నేనూ నీ ఇతర స్నేహితులూ ఒకటేనా?"

"ఆడదాంతో అపేచ్చగా ఉంటం మీకు చాతకాదు. అంతే తేడా?"

"చాతకాదని నీకెట్లా తెలుసూ?"

"చాతయితే నాతో ప్రేమగా ఉండరేం?"

"నేను నీకంటె ఎంత అందమైనవాళ్ళని ప్రేమించి ఉంటానంటావు? నీకన్న ఎంత చదువుకున్న వాళ్ళతో సావాసం చేసి ఉంటాననుకుంటున్నావు?"

"ఎవరి గొప్ప వాళ్ళదీ!" అన్నది కస్తూరి....

సముద్రం ఒడ్డున పదింటిదాకా కూర్చుని ఇంటికి బయలుదేరాం.

6

విశాఖపట్టణంలో మూడురోజులుండి కలకత్తా బయలుదేరాం. దారిపొడుగునా నామీద కస్తూరి ఏవో మహాస్త్రాలు ప్రయోగిస్తూనే ఉంది. ఆ మహాస్త్రాలకు ఉలికిపడకుండా ఉండటం ఒకటి నేర్చుకున్నాను. అదీకాక ఆ మనిషి మాటల్లోనూ చేతల్లోనూ ఉన్నంత నైచ్యం మనస్సులోనూ, హృదయంలోనూ లేదనికూడా నాకర్థమయింది. పైగా ఆమెలో ఒకవిధమైన అభిమానం లేకపోలేదు. సహృదయంతో ఏమన్నా పడుతుంది గాని నిజానికి ఏమాత్రం నిందారోపణ చేసినా సహించదు. తననిగాని తన వృత్తినిగాని హేళన చేస్తే సహిస్తుంది, నిందిస్తే సహించదు.

ఆ మనిషి దయకు లొంగిపోతుందని కనిపెట్టాను. కాస్సేపు చనువిస్తే ఆ ఉత్సాహంతో ఒక రోజల్లా అడ్డమైన కోతిపనులూ చేస్తుంది. మళ్ళా ఒక్కరవ్వ ఎడంగా ఉంచితే గంటలతరబడి - మళ్ళీ నాకై నేనే చనువుగా మాట్లాడేదాకా - బిగుసుకుపోయి, వెంట ఎందుకు తెచ్చానా, అనిపించేటట్టు చేస్తుంది.

ఆమెను తీసుకురావడంలో నా అభిప్రాయం ఆ మనిషి గురి సంపాదించి వీలయితే ఆమెకు ఉన్నతభావాలూ అవీ నేర్పి, ఆమె వృత్తినీ, దానివల్ల కలిగిన కుసంస్కారాన్నీ వదలగొట్టి, భావనారాయణకు ఒక చెల్లెల్ని ఇద్దామని.

కాని ఇంతవరకూ నా ప్రయత్నం ఒక అంగుళమైనా ఆచరణలోకి రాలేదు. ఈ మూడురోజులనుంచీ కస్తూరి వ్యక్తిత్వం తెలుసుకోవడంలోనే కాలం గడిచింది గాని, దాన్ని అణుమాత్రం సంస్కరించటం నాచాతకాలేదు. పైగా చూస్తున్నకొద్దీ, ఆమె వృత్తి ఆమెలో కలిగించిన సంస్కారంలో అదోరకం అందం ఉన్నట్టు నాకు క్రమంగా విశ్వాసం కలుగుతుందేమోననే భయం కూడా కలగసాగుతున్నది. ఆమెను సంస్కరించబోయి నేనే సంస్కారం పొందితే నా ప్రయత్నమంతా వృథా అవుతుంది. నా దృష్టిలో నేనే అపహాస్యం పాలవుతాను.

నేను కస్తూరిలో చెయ్యదలచిన సంస్కారం సాధ్యమైనంత సహజంగా చేతామని నా ఏడుపు; లేక మనిషి ప్రవర్తనను నేను శాసించటం మొదలుపెడితే డబ్బిస్తున్నాను కనక ఆ మనిషి నా అధికారాన్ని పాలించవచ్చు. కాని నాకు కావలసిందది కాదు. ఆర్థిక సమస్య తీరుస్తున్నాను కనక ఆమె ఇప్పుడు నా వాతావరణంలో నాకు నచ్చే సంస్కారాన్ని అప్రయత్నంగా పొందాలి. అదీ సోషలిస్టు సిద్ధాంతం. నేనావిణ్ణి సంస్కరించటానికి బదులు ఆవిడ నన్ను సంస్కరిస్తే అది కాస్తా తల్లకిందులయి ఊరుకుంటుంది.

అయినా ఒకవేళ నేను తొందరపడుతున్నానేమో! ఇంకా మూడురోజులైనా గడవలేదు. అప్పుడే ఏం మార్పు కనపడుతుంది!

ఇక - ఒకప్పుడు ఈ కస్తూరిని ప్రేమించటం గురించి నేను కన్న కలలు... ఆ కలలన్నీ ఇప్పుడు నాకు చాలా దూరమైనై. ఈ మనిషిని నేను కామించగలను. మోహించి అక్కరకూడా గడుపుకోగలను. కాని ఆమెను ప్రేమించటం ఎట్లా? అసంభవం. నేనెంత విశాల హృదయుణ్ణయినా, ఆమె వృత్తీ, అందువల్ల కలిగిన సంస్కారమూ నా ప్రేమకు అడ్డురాక తప్పదు -నిర్లిప్తుణ్ణిగా వుండి గమనించటానికి ఆకర్షవంతంగా కనపడ్డప్పటికీ.

రైల్లో ఒకసారి నాకు కొన్ని జావళీలు పాడి వినిపించింది. మొదట్లో మండిపడ్డాను. నాకు కోపం వచ్చినకొద్దీ ఆ మనిషికి మరింత ఉత్సాహం వచ్చింది. ఆ తరువాత ఆమెకు నా సహనశక్తి చూపిద్దామని, “ఆ వెధవ పాటలు పాడకు. నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. నా కవంటే అసహ్యం!” అన్నాను మెల్లిగా.

“ఏముందా పాటల్లో?” అని నాతో వాదనకు వచ్చింది కస్తూరి. “పట్టు విడవకురా - పరవశ మౌతున్నదిరా-”

“ఓహో! ఏమిటేమిటి? సొంతంగా పాడూ!”

కస్తూరి మొహం చిట్లించి, “అన్నీ లయలు! మీరు వొద్దంటే మాని పాడమంటే పాడాలేం?” అన్నది.

“కాదు. నేను వద్దన్నప్పుడు పాడి, పాడమన్నప్పుడు మానెయ్యి! అట్లా చేస్తే నువ్వు నాకన్న గొప్పదానివని తేలిగ్గా రుజువవుతుంది!” అన్నాను ఎగతాళిగా.

ఆ మాట గుచ్చుకున్నది. కస్తూరికి కోపం వచ్చింది. వెంటనే నాకు కష్టం వేసింది. ఆ మనిషి ఆనందాన్ని క్షణంలో తుంచగల శక్తి నాలో ఎంత వుందో నాకు తెలిసివచ్చింది. ఆ మనిషి నా జాతి నెట్లా క్షమిస్తుంది? భావనారాయణ ఆహ్వానాన్ని తోసివెయ్యటంలో కస్తూరి ఎంత తెలివితేటలు - చదువుకుంటే వచ్చేవికాదు, ఆ జాతికి ప్రకృతి ఇచ్చినవి - ప్రకటించిందో నా కర్థమయింది.

కస్తూరిని లాలింతామా అనుకున్నాను. కాని ఆమెను కొంత బాధపడనిచ్చి నట్టయితే ఆమెక్కూడా మంచిదేమో ననిపించింది. ఆమె నిగ్రహం ఎరగదు. ఒక విధంగా ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళిన వాళ్ళంతా ఆమెను పాడుచేశారు. నిగ్రహం లేకపోవటమే వారి కామెలో నచ్చింది. దాన్నే ప్రోత్సహించారు. ఒక్క రవ్వ నిగ్రహం నేర్చుకున్నందువల్ల ఇంతలోకి కస్తూరి మరేమీ చెడదు. ఒకవేళ అది చెడటమే అయితే ఆమెను చెడగొట్టకుండా భావనారాయణ చెల్లెలుగా ఎట్లా చేస్తాను? ఆ పని చెయ్యగలిగితే ఆమెను చెడగొట్టటానికి నా కభ్యంతరం లేదు. ఈ స్వేచ్ఛా విహంగం పైచూపుల కింపుగా ఉందేగాని ఆమెవల్ల ఇతర సాంఘిక ప్రయోజనం లేదు, తాత్కాలి కానందం తప్ప.

కాస్సేపుండి, “కనకదుర్గా మహంకాళి మహమ్మారీ!” అన్నాను.

"మీరట్లా కొంతసేపు కోప్పడి, కొంతసేపు నవ్విస్తే నేనేడుస్తాను. కోప్పడితే కోప్పడండి, నవ్విస్తే నవ్వించండి!" అన్నది కస్తూరి కచ్చితంగా.

"కాస్సేపేడు! చూద్దాం!"

కస్తూరి మాటమార్చి "ఈ దరిద్రపు రైలింకా ఎంతకూ కలకత్తా పోదేం!" అన్నది.

"ప్రయాణం విసుగ్గా ఉందా?"

"నాకు నిద్రపోదామనిపిస్తున్నది."

"పడుకో!"

కస్తూరి నడుం వాల్చింది. "చిచ్చి కొడితే దబ్బున నిద్రపోతాను!" అన్నది.

నేను మారుమాట మాట్లాడకుండా ఆమె తలవేపున కూర్చుని ఆమెను చిచ్చి కొట్టసాగాను. కస్తూరి స్వతంత్రంగా ఇంకొంచెం పైకి జరిగి, తల నా తొడమీద పెట్టి సర్దుకుని పడుకుని కళ్ళు మూసుకుంది.

మరో నిమిషంలో నిజంగానే కస్తూరికి నిద్రపట్టింది. వెంటనే నేను చిచ్చి కొట్టటం మానేశాను. కాని నా తొడమీదినించి ఆమె తల తీసెయ్యటానికి మనసొప్పలేదు.

ఆ క్షణాన నన్ను గురించి నా కింకో కొత్త విషయం అర్థమయింది. నాకు నిద్రపొయ్యే ఆడదాన్ని చూస్తే ఉద్రేకం రాదు. కస్తూరిని ముద్దుపెట్టుకోవాలనే కోరికా, స్పృశించాలనే కోరికా నాలో గోప్యంగా ఒకవేళ వుండి వుంటే – లేదని నే నను – అది పైకి రావటానికి అది మంచి తరుణం. కాని నాలో అటువంటి కోరిక పుట్టుకరాలేదు. పైగా ఆమెకు నిజంగా నిద్రపట్టిందని తెలియగానే ఆమె వంటిమీద చెయ్యి వెయ్యలేకపోయినాను.

కాని కస్తూరి అయిదు నిమిషాలన్నా నిద్రపోలేదు. పక్కకు ఒత్తిగిలి పడుకున్న మనిషి వెల్లికిలా తిరగటంలో కళ్ళు తెరిచి నాకేసి చూసి చప్పున లేచి కూర్చుని, "తొడ నెప్పిపుట్టలేదుకద!" అన్నది. లేదన్నాను. పక్కన పెట్టిన దిండు తీసి తలకింద పెట్టుకుని, అందుకుగాను కొంచెం కిందికి దిగి, లాంఛనంగా చెయ్యి తలమీదిగా నామీద వేసి మళ్ళీ నిద్దరకు పడ్డది.

ఆ రాత్రి నాకు త్వరగానే నిద్ర వచ్చేసింది. కస్తూరి నా తల దగ్గర వచ్చి కూర్చుని బయటికి చూస్తూ "వెన్నెల్లో చెట్లు పరుగెత్తుతున్నై" అన్నది.

"మంచిపని చేస్తున్నై. పడుకుని నిద్రపోరాదూ?"

"నాకు నిద్ర పోబుద్ధి పుట్టటంలేదు."

"మరేం చెయ్యబుద్ధి పుడుతున్నది."

"రైల్లోంచి దూకి చెట్ల వెంట పరుగెత్త బుద్ధి పుడుతున్నది!"

"నీతో మాట్లాడితే నా మతి కూడా పోతుంది. నాకు నిద్దరొస్తున్నది."

"అవును పాపం, పడుకోండి. నేను పలకరించను!" అన్నది కస్తూరి చాల దయగా.

సరిగా నిద్రపట్టబొయ్యే సమయానికి నా నుదుటికి కస్తూరి చెంప తగిలినట్టయి ఉలికిపడి "కస్తూరీ!" అన్నాను. కస్తూరి చెంప నా నుదుటికి ఎడంగా వెళ్ళిపోయింది.

"ఏమిటి చేస్తున్నావు - మాట్లాడవేం?"

"మీరు నిద్దుర పోయినారనుకున్నాను" అని చిన్న గొంతుతో సమాధానం వినిపించింది.

"ఏమిటా దొంగ వేషాలు?"

"మీ తోడు! మీరు నిద్దుర పోతున్నారనుకున్నాను! ఈ తప్పు క్షమించండి! ఇక ఎప్పుడూ చెయ్యను" అన్నది కస్తూరి గంభీరంగా.

నాకు సంతోషం వేసింది. కస్తూరి చేత గంభీరంగా మాట్లాడించగలిగాను. ఎట్లా అయితే ఏం!

7

మేము కలకత్తాలో అడుగుపెట్టిన క్షణం నించీ కస్తూరికి కొత్త చోటికి వచ్చామనే జ్ఞానం కలగటం మొదలుపెట్టింది. తను రోడ్డుమీద కనిపించిన ప్రతి మనిషినీ పలకరించటానికి లేదు. అంతా కొత్తే - కొత్తరకం మనుష్యులూ, భాషా, వాహనాలూ, ఇళ్ళూ. ఈ కొత్తదనమంతా కస్తూరి కొకవంక కొత్త అనుభవం ఇచ్చినప్పటికీ, మరోవంక ఆమె పాత ఉత్సాహాన్ని చంపేసింది.

ఒకరోజల్లా కస్తూరి దేన్ని చూసీ నవ్వలేదు. ఎవరినీ హేళన చెయ్యలేదు. కానీ మర్నాటినించీ ఆమె కింకో విషయం తెలిసివచ్చింది - తను తెలుగులో ఏం మాట్లాడినా ఎవరికీ అర్థం కాదనీ, ఎవరూ కనుక్కోలేరనీ....

స్టేషనునించి టాక్సీ చేసుకుని మేం మహాలక్ష్మి భవనానికి వెళ్ళాం. స్నానాలు చేసి భోంచేసి కాస్సేపు నడుములు వాల్చి, మళ్ళీ టాక్సీ చేసుకుని ఊరిమీద పడ్డాం.

ఆరోజు తిరిగిన తిరుగుడంతా వృథా. టాక్సీవాడు మమ్మల్ని అధమం యాభై మైళ్ళన్నా తిప్పివుంటాడు. మేం చూసిందల్లా మంచి మంచి మేడలూ, పెద్ద పెద్ద రోడ్లూ, ఒక పెద్ద మైదానమూ, షాపులూనూ.

కస్తూరికి ఈ తిరగటం దబ్బునే మొహం మొత్తింది. ఇంటికి పోదామన్నది.

"అప్పుడే ఇంటికి వెళ్ళి ఏం చేస్తాం? ఏదైనా సినిమా చూసి పోదాం!" అన్నాను.

"ఏం సినిమాలు. దిక్కుమాలిన సినిమాలు! రోజూ చూసేవేగా?" అన్నది కస్తూరి డాబుగా.

ఇంగ్లీషు సినిమా అయితే కస్తూరి కడివిగోడుగా ఉంటుందని హిందీ పిక్చర్లు చూపించే సినిమాకు తీసుకుపొమ్మన్నాను టాక్సీవాణ్ణి. తీరా అక్కడిదాకా వెళ్ళితే అదేదో కనీ వినీ ఎరగని పిక్చరు. ఆ దిక్కుమాలిన పోస్టర్లు చూస్తేనే నాకు రోత పుట్టింది. దాన్నిండా ముసుగురౌతులే!

ఏమొచ్చామో వచ్చాం. మళ్ళా వెనక్కుపోవట మెందుకని టిక్కెట్టు కొని టాక్సీ వాణ్ణి వదిలించుకుని హాలు ప్రవేశించాం!

ఆ సినిమా హాలు కూడా కస్తూరికి నచ్చలేదు. "ఇంత పెద్ద బస్తీ కదా. ఇదేనా సినిమాహాలు?" అన్నది.

ఆట మొదలుపెట్టగానే కస్తూరికి ఉత్సాహమంతా తిరిగివచ్చింది. అది అచ్చగా కస్తూరి కోసం తీసిన పిక్చరయినా అంతకన్న ఎక్కువ ఆనందించి వుండదు.

సినిమా పూర్తికాగానే మళ్ళా హోటలుకు వచ్చిపడి భోంచేశాం.

"ఈ వెధవ తిండి నాకు బాగోలా! ఇదంతా పప్పు బ్యామ్మర్ల తిండి!" అన్నది కస్తూరి.

"మీ తండ్రి పప్పుబ్యామ్మడేనేమో!" అన్నాను. కస్తూరి మాట్లాడలేదు. "తండ్రులెవరో వాళ్ళ తాలూకు బంధువులెవరో తెలియకపోవడం మీ కులాలకి చాలా హాయి. మాకున్న కష్టాలు మూడువంతులు చుట్టాల వల్లనే రావటం. మాకు అమ్మ వేపు చుట్టాలూ, నాన్న వేపు చుట్టాలూ కూడా ఉంటారు. మీకొక్క అమ్మవేపు వాళ్ళే ఉంటారు. వాళ్ళు కూడా వాళ్ళ గొడవలో వాళ్ళుంటారుగాని మిమ్మల్ని ఆటే బాధించరు. అందువల్ల మాకన్న మీరు చాలా హాయిగా ఉంటారు. అదీ కాక మీ జీవితాలకు అపేక్షలొకటి వుండవు. మాకు సగం తద్దినం అపేక్షలే. ఆ అపేక్షల కోసం మేం చాలా కష్టాలు పడతాం. మొగుడి అపేక్ష కోసం పెళ్ళామూ, తలిదండ్రుల అపేక్ష కోసం పిల్లలూ, చుట్టాల అపేక్ష కోసం వాళ్ళ చుట్టాలూ నానా యాతనా పడతారు. ఈ అపేక్షల వల్ల కానీ గిట్టుబాటుండదు. మీ కులం వాళ్ళు అయిదు నిమిషాలు అపేక్ష చూపిస్తే రెండు రూపాయలు చేతిలో పడతై. మీకు డబ్బివ్వని వాళ్ళను ఎంత నిర్లక్ష్యంగా చూడవచ్చు! ఎంత హాయి!" అన్నాను.

"ఔనౌను. మేం మనుషులం కాం!" అన్నది కస్తూరి.

నేను పడుకోటానికి ఉపక్రమిస్తూ, "నాకు నిద్దరొస్తున్నది. నువ్వు పడుకునేటప్పుడు దీపం ఆర్పేసి పడుకో!" అన్నాను.

కస్తూరి వెంటనే పక్కమీదినుంచి లేచివెళ్ళి దీపం ఆర్పేసి వెళ్ళి పడుకున్నది.

నాకు నిజంగా నిద్దర పట్టలేదు. మరో పదిరోజుల దాకా కస్తూరిని గురించి ఆలోచించనవసరం లేదనుకున్నాను. కాని ఇంకే ఆలోచనా లేనప్పుడల్లా ఈ ఆలోచనే

వచ్చేది. ఆ మనిషి ప్రకృతి వల్ల రాయివంటిది. చప్పున వాతావరణంలో మారేది కాదు. అట్లా మారితే వాళ్ళకి జరగదేమో! నిజానికి వాళ్ళ జీవితాలలో యుద్ధం జాస్తి. మనిషి రాటుతేలి ఉండాలి. ఈ విధంగా నా వెంట ఎంతకాలం తిప్పితే కస్తూరి సంసార స్త్రీ అవుతుంది? ఎంత తిరిగినా మళ్ళా ఇంటికి పోయిన అయిదు నిమిషాల్లో మామూలు కస్తూరి అయిపోదా అని నా సందేహం.

నేను కస్తూరిని మార్చటానికి సరి అయిన ప్రయత్నం చేస్తున్నానా అన్న సందేహం కూడా నన్ను బాధించసాగింది. ఆ మనిషి చేత పుస్తకాలు చదివిస్తే? ప్రేమ మీదా నీతిమీదా అభిమానం పుట్టిస్తే? ఇదంతా నా వల్ల ఎట్లా సాధ్యమవుతుంది! ఇన్నాళ్ళుగా ప్రేమ అనే ఎరతో డబ్బుకోసం గాలం వేసిన మనిషి, ప్రేమే పరమార్థమని ఇవాళ నమ్మగలుగుతుందా? నాకేమీ తోచలేదు. నేను ఓడిపోతే జరిగే ప్రమాదమేమీలేదు. మేమిద్దరమూ ఎవరి దారిన వారు పోతాం. కాని ఓడిపోవటం నాకిష్టంలేదు.

కస్తూరి మంచంమీద కదలిన చప్పుడయింది. మరో క్షణంలో కస్తూరి నా మంచం దగ్గిర వచ్చి నన్ను తట్టుతూ, "అప్పుడే నిద్దరా?" అన్నది.

"ఏం కావాలి?"

"కొంచెం చోటివ్వండి!"

"దేనికీ?"

"పడుకుంటాను."

"నీ మంచం మీద పడుకోరాదూ?"

"ఆ మంచం నాకు బాగుళ్ళా!"

"అయితే నువు దీనిమీద పడుకో - నేను దానిమీద పడుకుంటాను!" అని లేచాను. వెంటనే కస్తూరి పక్కన కూచుని, "నాకు ఒంటరిగా పడుకుంటే నిద్ర రావటంలేదు. ఇంత మంచం ఉంది, ఇద్దరం పడుకోలేమా?" అన్నది.

"నీ బుద్ధులు నాకు నచ్చటం లేదు. ఇటువంటి వేషాలు వేస్తే నేను నీకు దమ్మిడీ ఇవ్వను" అన్నాను.

ఒక్క క్షణం వూరుకుని, "ఇవ్వకండి. నన్ను మాత్రం మీ దగ్గర పడుకోనివ్వండి. ఒక్క రాత్రివేళ నేను మిమ్మల్ని పీక్కుతినన్లే! అసలు నాకు ఒంటరిగా పడుకోటం అలవాటు లేదు. ఎవరూ లేకపోతే మా అమ్మ పక్కలో పడుకుంటాను" అన్నది కస్తూరి.

"ఏం నాజూకు!"

కస్తూరి మాటలతో కాలం వ్యర్థం చేయక నా పక్కమీద నడుంవాల్చి, "మీరు కూడా పడుకోండి!" అన్నది. నేను విధిలేక పడుకున్నాను. కస్తూరి నన్ను పొదివి పడుకుని

"ఇంకమాటాణ్ణు! మాట్లాడితే ఒట్టే!" అన్నది. నేను కస్తూరికి వీపుపెట్టి ఒత్తిగిలి పడుకున్నాను. కస్తూరి అభ్యంతరం చెప్పలేదు.

నన్ను వలలో వేసుకోవటం కస్తూరి ఉద్దేశం కాదేమో! ఎందుచేతనంటే, నన్ను జయించటాని కామె ఏమాత్రం ప్రయత్నించినా నేను గల్లింతా కొట్టి వుందును. కాని కస్తూరి అటువంటి ప్రయత్నమే చెయ్యలేదు. ఒక్క వెకిలి చేష్టకూడా చెయ్యని కస్తూరిలో ఏదో శుచిత్వం ఉందనుకుని సంతోషించాను.

కాని నేను పడిన బాధ వర్ణనాతీతం. ఆమె రొమ్ములు నా వీపునానుకున్నై. ఆమె తొడలు నా కాళ్ళకు తగులుతున్నై. ఆమె చెయ్యి నా నడుముమీదే ఉంది. ఒక్క సారి నేను ఆమె వేపు పొర్లితే నా శరీరం నేను చెప్పినట్లు వినదు.

కస్తూరి నిజంగానే నిద్రపోతున్నది. ఇంద్రియాలను ఆమె ఎట్లా జయించింది?

శరీర కాంక్ష కంటే బలవత్తరమైనది దురభిమానం. కనీసం నాకంతే. నాలో రేగే కామాన్ని నేను కస్తూరి ద్వారా తీర్చుకుంటే అభ్యంతరం పెట్టదు. కాని ఇంతకాలం ఆమె దగ్గిర శుక మహాముని మాదిరిగా నటించి ఇప్పుడు నేనూ అందరివంటి మనిషినేనని ఆమెకెట్లా తెలియనివ్వను? ఇక కస్తూరి నన్ను మనిషల్లే చూస్తుందా?

కస్తూరి గాఢనిద్రలో ఉందని తోచగానే మెల్లిగా ఆమె చెయ్యి తప్పించి పక్కలోనించి లేచి రెండో పక్కమీద పడుకుని కస్తూరి వీపుకేసి చూడసాగాను.

"నువ్వు వట్టి చవటవు! చేతికి దొరికిన సౌందర్యం అనుభవించలేవు. అందుబాటులో ఉన్న పరిమళాలు ఆఘ్రాణించలేవు. ఏమిటి నీ జీవితాశయం?" అన్నది నా పాపిష్టి మనస్సు.

"నువ్వు చలంగారి రచనలు బాగా చదివి ఉండొచ్చు గాని, నాకు ఉడకని అన్నం మెతుకులు తినటం ఆటే ఇష్టంలేదు. అందరిమల్లేనే నాకూ ప్రేమ కావాలి. కాని పక్వానికి రాని ప్రేమను తొందరపడి కొరకను. ప్రేమ పిందెలు వంద కొరికి ఆఖరుకు పాపం చేశానని పశ్చాత్తాపపడేకంటే పక్వానికి వచ్చిన ప్రేమ ఒకటిచాలు. దానికోసం వార్ధక్యం వచ్చేదాకా ఆగమన్నా ఆగుతాను. అంత ఆయుర్దాయం భగవంతుడివ్వకపోతే దానికోసం నిరీక్షిస్తూ చస్తాను. సరేనా? కాలం మించిపోతున్నదనే దిగులు నాకు లేదు. ఈ కస్తూరి మీద నాకింకా ఎక్కువ ఆశలు లేకపోతే నేనీ క్షణం వెళ్ళి ఆవిడ శరీరాన్ని స్వాధీన పరుచుకోగలను. కాని నా కింకా పెద్ద ఆశలున్నై. అవి భ్రమగా పరిణమించవచ్చు. కాని అది భ్రమగా పరిణమిస్తుందనే నిరాశతో ఇప్పుడీ పనిచేసి, పరిణామం అసలు లేకుండా చేసుకోను" అని నా అంతరాత్మకు బుద్ధి చెప్పాను.

నా కెప్పుడు నిద్ర పట్టిందో తెలియదు.

8

మర్నాడు శివస్వామి దాపరించాడు నాకు. ఉదయమే లేచి నేను దొడ్డికి వెళ్ళి మొహం కడుక్కుని మళ్ళా గదిలోకి వచ్చేటప్పటికి కస్తూరి వాడితో మాట్లాడుతున్నది. వాడు గది నట్ట నడుమ మా యిద్దరి పక్కల మధ్యా కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కస్తూరి తన మంచం మీద ఒయ్యారంగా వుత్తరం రాసే శకుంతల పోజులో పడుకుని మాట్లాడుతున్నది. అతను నాకన్న హీనంగా నాలుగయిదు సంవత్సరాలు చిన్న అయివుంటాడు. ఏ నెల్లూరువాడో అనిపించేట్టున్నాడు. భాష ఇంకా దక్షిణాదిగా వుంది.

అతను నన్ను చూడగానే లేచి, “ఆ యమ్మను చూసి తెలుగువారిగా భావించి వస్తినీ. విచారిస్తే తెలుగువారేనని తెలిసయంది. మనవారు కనిపించితే నాకు నిండా ఆనందం. ఏమో క్షేమసమాచారం విచారిస్తామని వస్తిని. ఇంక పోయి వస్తునా?” అన్నాడు నాతోనూ, కస్తూరితోనూ కూడా మాట్లాడుతూ.

“ఏమండీ. ఈయన కేమీ పన్లేదుట. మనకు కలకత్తా అంతా చూపిస్తానంటున్నాడు. ఇవాళ మన వెంట తిప్పుదామా?” అన్నది కస్తూరి. శివస్వామి గుమ్మం దాకా వెళ్ళినవాడు ఆగి నా సమాధానం కోసం కాబోలు చెవులు రిక్కించాడు.

“నీకొక్కతెకే చూపిస్తానన్నాడా? నాక్కూడానా?” అన్నాను. అకస్మాత్తుగా రైల్లో మాకు తగిలిన మునసబుగారి భార్య జ్ఞాపకం వచ్చింది నాకు.

కస్తూరి నా వంక కోపంగా చూసింది.

నేను శివస్వామి కేసి తిరిగి, “ఇవాళ కాదులే. ఇవాళ నాకు బజారుకు పోయి కొన్ని వస్తువులు కొనాలిసిన పని వుంది. రేపు చూద్దాం!” అన్నాను.

శివస్వామి వెళ్ళిపోయిన తరవాత నేను కస్తూరికేసి తిరిగి “అడ్డమైన వాళ్ళను గదిలోకి రానిస్తావా? ఇటువంటి బస్తీలో ఎంత దొంగ లుంటారో నీకేం తెలుసు?” అన్నాను.

“శివస్వామి చాలా మంచివాడు. అతనికి మనిషిని మనిషల్లే చూడటం చాతనవును!” అని కస్తూరి నన్ను దెప్పింది.

“అతనే లోపలికి వచ్చాడా? నువ్వతన్ని లోపలికి పిలిచావా?” అన్నాను. పూర్తిగా అసూయతో కాకపోయినా, అసూయ పడ్డట్టు కనిపించాలని కొంత ప్రయత్నిస్తూ.

“ఏమో నాకు జ్ఞాపకం లేదు. నేనే పిలిచాను కామాలు!” అన్నది కస్తూరి నిర్లక్ష్యంగా.

“కాఫీ తెప్పిస్తాను. ఈ లోపల నువ్వు మొహం కడుగు!”

“ఇంకో గంటదాకా నేను కాఫీ తాగను. మీరు తెప్పించుకోండి.”

కస్తూరిని ఆటే సాగదియ్యటం ఇష్టంలేక, నా ఒక్కడి కోసం టిఫిను పైకి తెప్పించటం దేనికని నేనే కిందికి వెళ్ళాను.

నేను రెండిడ్డెన్లు తిని కాఫీ తాగి మళ్ళా పైకి వచ్చేటప్పటికి మా గదిలోంచి శివస్వామి బయటికి వస్తున్నాడు. నాకు మండిపోయింది. ఈసారి నాకు నిజంగానే అసూయ కలిగింది. శివస్వామి నన్ను చూసి తత్తరపోయినాడు. నేనతన్ని పలకరించకుండానే లోపలికి వెళ్ళాను. కస్తూరి మాత్రం నన్ను చూసి బిత్తరపోలేదు.

"ఏదో మంచి సంభాషణ భగ్నం చేసినట్టున్నానే!" అన్నాను. నేను భగ్నం చెయ్యకపూర్వమే సంభాషణ అయిపోయి ఉండాలన్న విషయం కూడా మరిచిపోయి.

కస్తూరి నాకు సమాధానం కూడా ఇవ్వదలచలేదు.

"నేను బజారుకు వెళ్ళబోతున్నాను. మళ్ళా పదింటిదాకా రాను. నువు నావెంట రావుగా?"

"రాను. నాకు తలనొప్పిగా వుంది."

"నాకు తెలుసు..... మిగిలిన వస్తువులు భద్రంగా చూస్తూ ఉండు. నేను వచ్చేదాకా" అన్నాను.

"ఏ మిగిలిన వస్తువులు?" అన్నది కస్తూరి అనుమానంతో మొహం చిట్లిస్తూ.

"నువ్వు తప్ప మిగిలినవి."

నేను బయటికి వచ్చేశాను. నాకు గమ్యస్థానం లేదు. కొంతదూరం తలవంచుకొని ఎటో నడిచాను. నన్ను తలుచుకుంటే నాకే అసహ్యం వేసింది. అదివరకు కొన్ని వేలమందిని చూసిన మనిషి ఒక్క శివస్వామితో మాట్లాడినందుకు నా కసూయ దేనికి? పైగా ఆ మనిషి నా పక్కలో వచ్చి పడుకున్నా నేను కోరని మనిషి అయినప్పుడు!

కాని నామీద నాకు కలిగిన అసహ్యం కస్తూరి మీద అసహ్యాన్ని తగ్గించలేదు. తను బోగంమనిషి కదా? తనకు పురుషుడిమీద వాంఛ అనేది ఎన్నడో చచ్చి ఉండొచ్చు కదా? తనకా శివస్వామి దేనికి? బోగం వృత్తి ఆర్థిక సమస్యలవల్ల ఏర్పడింది కాదేమో! ఒక్కొక్క ఆడది ఎంత ఆర్థిక చిక్కుల్లో ఉన్నా బోగం వృత్తికి దిగదేమో! పదిమందితో పోతేగాని తృప్తిలేని వాళ్ళే ఈ వృత్తిలో దిగుతారేమో! ఒకవేళ ఈ విధంగా వారు డబ్బు సంపాదించలేకపోతే వాళ్ళు తమ శరీరాలను ఊరికే అయినా ఇస్తారేమో గాని బెట్టుగా ఉండలేరేమో! కస్తూరి ఆ రకం మనిషే అయి ఉండాలి. లేకపోతే కిందటిరాత్రి నా పక్కలో వచ్చి ఎందుకు పడుకుంటుందీ? నేనెంత పిచ్చివాణ్ణి! ఆమె ఇంద్రియాలను జయించిందని మెచ్చుకున్నాను!

హారిజన్ స్ట్రీటులోకి వచ్చాను. నాకోసం ఎవరో పంపినట్టు ట్రాముకటి వచ్చి నా సమీపంలో ఆగింది. మరో ఆలోచన లేకుండా అందులో ఎక్కాను.

నేను మళ్ళీ హోటలుకు చేరుకునేటప్పటికి పదకొండు దాటింది. మా గది తలుపు

లోపల గడియ వేసి ఉంది. నాకు తలుపు తట్టటానిక్కూడా సంకోచమయింది. మెల్లిగా నెట్టి చూసిన మీదట లోపల గడి వేసి ఉన్నట్టు తెలిసింది. ఏం చేదామా అని ఆలోచిస్తుండగా లోపల గడియ తీసిన చప్పుడయింది. నా గుండె గుభేలుమన్నది. ఎవరు బయటికి వస్తారో అని. కాని ఎంతకూ ఎవరూరాలేదు. అసలు తలుపైనా తెరుచుకోలేదు.

నేను మెల్లిగా నెట్టితే తలుపు తెరుచుకున్నది. లోపల కస్తూరి ఒకతే ఉన్నది. తన మంచం మీద గోడవేపు తిరిగి పడుకుని ఉంది.

"భోం చేశావా?" అన్నాను.

కస్తూరి వెల్లికిలా తిరిగి "ఉఁహూఁ!" అన్నది.

"పొద్దున్న కాఫీ తెప్పించుకున్నావా?"

"లేదు."

"ఆకలి కావటంలా?"

"పొద్దున మీ రన్నమాటలకే కడుపు నిండింది!"

"పొద్దున నువు చేసిన పనికి కడుపు దహించుకుపోతున్నది. తిండి తెప్పించనా. పోయి తిందామా?"

"మీ యిష్టం! నేను తిన్ను!" మళ్ళీ గోడవేపు పొర్లింది కస్తూరి.

నేను గది తలుపు గడియవేసి వచ్చి కస్తూరి మంచం మీద కూచుని, "చూడు కస్తూరీ. నువ్వు నామీద అలిగి లాభం లేదు; ఒకవేళ నేను నీకు కోపం తెప్పించి ఉంటే నన్ను బాధించటానికి నువ్వేం చేసినా చెయ్యవచ్చును. నేను నీ మొగుణ్ణి కాను. నాకు నీమీద ఎటువంటి అధికారమూ లేదు" అన్నాను.

కస్తూరి లేచి కూర్చుని, "నామీద అధికారం చెయ్యొద్దన్నానా? మీరు నన్ను ఏం చెయ్యొద్దన్నా, ఏమనొద్దన్నా చచ్చినట్టు వినితీరతానే. నన్నెందుకిట్లా క్రూరంగా చూస్తారు? మీకు నేనేం ద్రోహం చేశాను? కాస్సేపు నాకు చనువివ్వటం దేనికి? ఆ మీద నాకు ఒళ్ళు తెలీకపోవటం దేనికి? ఆపట్న మాటలతో నన్ను రంపంకోత కొయ్యటం దేనికి? మీ వెంట రావటానికి నేను తగను. నాకా సంగతి తెలీదా?.. నన్ను పంపెయ్యండి. ఇవాళే నేను మావూరు పోతాను" అని కంట తడి పెట్టసాగింది.

"నేను నిన్ను హింసిస్తున్నానా? మీ వృత్తిలో మిమ్మల్ని మగవాళ్ళెంతో హింసిస్తారనుకున్నానే!"

"ఏడిచారు! మా దగ్గరి కొచ్చేవాళ్ళు మేమాడించినట్టాడుతారు. వాళ్ళను చూసినట్టు మిమ్మల్ని చూస్తే మీరెప్పుడో నన్ను పాతేసి ఉందురు!"

నన్ను మభ్య పెట్టటానికామాట అన్నదా?

"అయితే నావెంట ఉండలేవన్నమాటా?"

"వద్దు. నన్ను పంపెయ్యండి!"

"నెలకు రెండువందలిస్తాను ఉంటావా?"

కస్తూరి తాచల్లే లేచింది.

"ఎవడిక్కావాలండీ వెధవడబ్బూ! ఇవాళే మా ఇంటికి వచ్చి మీరిచ్చిన వందా పుచ్చుకోండి!"

కస్తూరి ఇంకా ఏమనదలచిందో, ఎంత కష్టపడి నిగ్రహించుకున్నదో నాకు తెలీదు. నేను కాస్సేపటిదాకా నోరు తెరవలేక పోయినాను. ఆ తరవాత కూడా నేననదలచింది అనలేక "ఇక మనం భోంచేదాం. నువు తిండి తింటే నీ కోపం పొయ్యే విషయం ఒకటి చెబుతాను!" అన్నాను.

"నాకొద్దు."

"నా ఆజ్ఞ.... నన్నాజ్ఞాపించమన్నావు గాదూ?"

కస్తూరి మారు మాటాడకుండా లేచింది. ఇద్దరమూ భోంచేసి వచ్చాం. కస్తూరి దాదాపేమీ ముట్టుకోలేదు.

"అట్లా కూర్చో చెబుతాను..... నిన్ను నా వెంట తీసుకు రావటంలో నా ఉద్దేశం నీకు నా చాతనయిన సహాయం చేద్దామనీ. నీకు కొంత ఆనందం కలిగింతామనీ. దానిక్కారణం ఉంది. నీ తండ్రి ఎవరో నాకు తెలుసు. నీ అన్నను నేను స్వయంగా ఎరుగుదును. అతనికి నీమీద ఎంత ప్రేమ ఉందో నీకు తెలియదు. అది నీ తప్పుకాదేమో! నువ్వట్లా పెరిగావు. నీ వృత్తి అటువంటిది. నిన్ను ఈ గాట్లోనుంచి ఎత్తి ఇంకో గాట్లో వేదామని నా ప్రయత్నం. అది కొనసాగుతుందని నేనెన్నడూ గట్టిగా నమ్మలేదనుకో. నీలో మారే శక్తి ఉంటే అయిదారు నెల్ల కాలంలో మారతావనుకున్నాను.

"కాని నీకు మారటం చాతనయినా మారటం ఇష్టం లేదని రూఢి అయింది. అది ఇష్టంలేకనే నువ్వింటికి పోతానంటున్నావు. నీ యిష్టం. నేను ఓడిపోయినాను. మీ అన్న భావనారాయణ కా కాస్త ఉపకారమూ చెయ్యలేకపోయినాను.

"ఒక్క మాట చెప్పాలి. నిన్ను వెంట తెచ్చినందుకు నేను మాత్రం ఆనందించాను. నాకేమీ పశ్చాత్తాపం లేదు."

ఉన్నట్టుండి కస్తూరి, "మిమ్మలెవత్తో బాగా మోసగించి ఉండాలి!" అన్నది.

ఆ మాట నన్ను తేలుకుట్టినట్టు కుట్టింది.

"ఏం?" అన్నాను.

"పిల్లి ఎలుకతో చెలగాటం ఆడినట్టు ఆడారు నాతో. అది మీ కానందంగా ఉందేం?"

నేను మాట్లాడలేదు.

"ఆయన నాకేం అన్న? ఆయన మా యింట్లో వచ్చి పదిరోజులుంటాడా? నేను తినే తిండి తింటాడా? నన్ను వచ్చి తన దగ్గిర ఉండమంటాడు. నాకేం తక్కువయిందని ఆయన దగ్గిరుండాలి? ఉంటే మాత్రం, ఆయన గౌరవం కాపాడ్డం నా చేత ఏమవుతుందీ? నేను ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోనూ? నా కెందుకంత బాధ? ఏమిటాయనకు నామీద అపేక్షా? ఆయన ఆనందం ఆయన చూచుకుంటే నా ఆనందం నేను చూచుకోరాదేం?" అన్నది కస్తూరి.

తన మనస్సు తన కంత స్పష్టంగా తెలిసినందుకు కస్తూరిని మెచ్చుకున్నాను.

"ఇవాళ సాయంకాలం శివస్వామిని మన వెంట రమ్మను. ఊరంతా చూసివద్దాం. రేపు ఇద్దరమూ బయలుదేరి కొంప చేరుకుందాం."

9

రాజా మల్లిక్ భవనమూ, న్యూమార్కెట్టూ, ఎస్ప్లనేడ్ బొటానికల్ గార్డెన్సూ తిరిగి మేం హోటలు చేరుకునేప్పటికి రాత్రి ఎనిమిదిన్నర అయింది.

వెంటనే వేడినీళ్ళ స్నానం చేసి, భోంచేసి నేను నిద్రపోవటానికి సిద్ధమైనాను.

"మధ్యాహ్నం తిండి సయించలేదు. ఈ పూట ఆకలి చంపేసి ఎక్కువెక్కువగా తిన్నాను.... మీకు సిగరెట్టు అభ్యాసం లేదా?" అన్నది కస్తూరి.

"కాలుస్తాను కాని అభ్యాసం లేదు. పైగా ఇప్పుడు నాకు నిద్దరొస్తున్నది" అన్నాను.

"నాక్కూడా అంతే. ఒక పెట్టె సిగిరెట్లు తెప్పిస్తారూ?" అన్నది కస్తూరి.

నేను కిందికి వెళ్ళి ఒక పాకెట్ మంచి సిగరెట్లు తెచ్చాను. కస్తూరి ఒక సిగరెట్టు తీసి కొద్దిగా వణుకుతున్న చేతుల్తో వెలిగించి, పొగపీల్చి బయటకు వదులుతూ, "ఇన్నాళ్ళూ మిమ్మల్ని సిగరెట్టు తెప్పించమని అడగటానికి భయం వేసింది. మీరు కాల్చరేం?" అన్నది.

నేను కూడా ఒక సిగరెట్టు అంటించి, "ఇవాళ నేనంటే భయం పోయిందా?" అన్నాను.

"పోయింది" అన్నది కస్తూరి. "మీతో బయల్దేరినప్పటినించీ మీ మీద ఏదో అదోరకమైన అభిమానం ఉండేది. ఒక పూట మాడేటప్పటికి అది కాస్తా పోయింది" అన్నది గొంతులో ఏమాత్రమూ ఆగ్రహంగాని, వైషమ్యంగాని లేకుండా.

"నేనే పోగొట్టుకున్నాను కాదూ?" అన్నాను.

"ఏమో నాకు తెలీదు. నన్ను చూస్తే మీ కభిమానం పోలేదా?" అన్నది కస్తూరి.

"నాకు నీమీద అభిమానం ఉండేదని ఎట్లా తెలుసు?"

"తెలీదా? నన్ను మీరు చాలా అభిమానంతోనే చూచారు."

"మరి నిన్ను రంపాన పెట్టి కోశానన్నావే?"

"దానికేం - అభిమానం ఉండికూడా అట్లా ఏడిపించారు కనకనే నాకు కష్టం వేసిందనుకోరాదూ?"

"రాత్రి నా దగ్గరికొచ్చి పడుకున్నావు కస్తూరీ?"

"ఎడంగా పడుకోవటం బాగా ఉండదనిపించింది. దగ్గిర పడుకుంటే సావాసంగా ఉంటుందని!"

"ఇవాళ మళ్ళీ నా దగ్గిర పడుకుంటావా?"

"ఇంకానా! వద్దు బాబూ, బుద్ధొచ్చింది!"

ఇంకో సిగరెట్టు వెలిగించింది - నా సిగరెట్టు సగం కూడా కాకముందే.

"నేను పడుకోమంటే పడుకుంటావా?"

"అడిగి పడుకోబెట్టుకుంటే మీకే మానందం?"

"నీ అంతట నువ్వు నాదగ్గర పడుకోవన్నమాట?"

"ఎప్పుడన్నా పడుకోవాలనిపిస్తే పడుకుంటానేమో! అది ఎట్లా చెప్పటం?"

నా సంస్కారం ఎక్కడికి పోతుందీ? నా సంస్కారం నన్ను గురించి నేను శాశ్వతమైన విషయాలు మాట్లాడేట్టు చేస్తుంది! నిలుపుకోలేని వాగ్దానాలు చేయిస్తుంది. కస్తూరి కా సంస్కారం లేదు కనక, ఆమెకు తన మనస్సు ఏ క్షణంలో ఎట్లా ఉందో అది మాత్రమే తెలుసు.

కస్తూరి మీద నాకు కలిగిన భావం పరిపక్వమై ప్రేమగా పరిణమించదని నిరాశ పుట్టినప్పుడు ఆమె నుంచి క్షణికమైన సుఖం పొందుదామని అదివరకు చేసుకున్న తీర్మానం ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. కాని ఇప్పుడు నా కామె శరీరం కావాలని ఆమెకు తెలిసినా నా కభ్యంతరం లేని క్షణం వచ్చేసిన తర్వాత - ఆమెవల్ల ఆ క్షణికమైన ఆనందం పొందటం - దానికోసం చెయ్యి చాచటం నాకు చాతకాలేదు.

ఇవాళ కూర్చుని ఆలోచిస్తే నాకు స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ఆ క్షణంలో ఆ పిచ్చి కస్తూరిని ప్రేమించటం మొదలుపెట్టి ఉండాలి. ఆ విషయం నా అంతరాత్మ కప్పుడే తెలిసి ఉండాలి.

"కస్తూరీ. నువ్వింటికి వెళ్ళిన తరువాత నన్ను గురించి ఏమనుకుంటావో అని ఆలోచిస్తున్నాను" అన్నాను.

"ఏం మీకు ఆడవాళ్ళంటే అసహ్యం, కోపం అనుకుంటాను. అంతేనా? లేకపోతే మీరింకేమన్నా అనుకోమంటే అట్లాగే అనుకుంటా. చెప్పండి" అన్నది కస్తూరి కొంచెం వెటకారంగా.

"ఆ మాట అనుకోలే, నా కభ్యంతరం లేదు. ఇంకోటి కూడా అనుకో. నేను మళ్ళా ఇంకోసారి నీతో ప్రయాణం చెయ్యటం జరిగితే మొదటినుంచి చివర వరకూ నిన్ను సంతోషపెట్టటానికే ప్రయత్నిస్తాననుకో. ఇప్పుడు నిన్ను కష్టపెట్టినదానికి చాలా విచారిస్తున్నాననుకో. నీవు నన్ను మోసం చెయ్యాలని ప్రయత్నించినా, నాతో అబద్ధాలాడినా, నన్ను ఎగతాళి పట్టించినా కూడా నేను నిన్ను దయతో చూడవచ్చు కాదూ? నన్ను నీవు మోసం చేస్తే ఏం? ఇంతలో నా కయ్యే నష్టమేమిటి? నీ చేత మోసపోతే నా పరువు పోతుందని భయపడ్డాను. నీకు నా మీద ఘనమైన అభిప్రాయం ఉండాలని ప్రయత్నించాను. నువ్వు అబద్ధాలాడిన సంగతి నాకు తెలిసినట్టు నీకు తెలియాలని ప్రయత్నించాను. ఇకముందా పొరపాటు చెయ్యను" అన్నాను.

నేను కస్తూరితో అన్నమాట లిక్కడ రాయటం ఒక విధంగా వృథా. ఆ మాటలు కస్తూరి కర్థం కావాలని కాని, అవుతయ్యని కాని నా నమ్మకం కాదు. అట్లా మాట్లాడుతూ పోతే నా గొంతును కస్తూరి హృదయం అర్థం చేసుకోకపోతుందా అని.

"నేను మిమ్మల్ని మోసం చెయ్యాలని చూడలా! మీరు చనువిచ్చారు గదా అని, ఏమీ అనుకోరులే అని ఏమేమో కోతిపనులు చేశా. నోటికొచ్చిందల్లా పేలా! ఇంక అటువంటిదేమీ చెయ్యనుగా!" అన్నది నేను తనని ఏదో తప్పు పట్టుతున్నాననుకొని.

"నాకు తెలుసును!" అన్నాను ఇంకో సిగరెట్టు తీస్తూ.

"అలవాటు లేకపోతే కాల్చకండి పాడుసిగరెట్టు. నా గొంతంతా మండుతున్నది" అన్నది కస్తూరి.

నేను లేచి కూజాలో నీళ్ళు కప్పులో పోసి కస్తూరికి తాగటానికి ఇచ్చాను.

"నేను పోయి తెచ్చుకోనూ" అన్నది కస్తూరి. కప్పు తీసుకునేటప్పుడు నా వంక కృతజ్ఞతతో చూస్తూ.

"నా నిద్దరంతా పోయింది సిగరెట్టు మూలకంగా. అయినా ప్రయత్నిస్తాను. నువు పడుకునేటప్పుడు దీపం ఆర్పేస్తావు కదూ" అన్నాను.

కస్తూరి చప్పున దీపం ఆర్పేసి వెళ్ళి తన మంచం మీద పడుకుంది.

నా మనస్సులో ఏదో వెలితి తోచింది. ఏదో తుఫాను - ఏదో గాలిదుమారం - ఉన్నంతసేపూ బాధపెట్టి అయిపోగానే ఆలోచించేటందుకేమీ లేని శూన్యం కల్పించి పోయినట్టయింది.

నిన్న ఈ పాటికి కస్తూరి ఇట్లాగే దీపం ఆర్పి నా పక్కలో వచ్చి పడుకున్నది. నేను పక్కమీద అటూ ఇటూ పొర్లసాగాను. పరుపంతా వేడెక్కినట్టు తోచింది. కింద చల్లని గచ్చుమీద పడుకుందామనిపించింది.

"కస్తూరీ!"

"ఊం."

"రైల్లో పాడావే, ఆ జావళీ ఒకటి పాడు. మరీ బూతులు లేనిదిగా చూచి!"

కస్తూరి లేచి దీపం వెలిగించి నా మంచం దగ్గిర వచ్చి చేతులు వెనక పెట్టుకొని నిలబడి నాకేసి చిరునవ్వు నవ్వుతూ చూడసాగింది.

"ఏమిటది?" అన్నాను ఏమాత్రమో కంగారుపడి.

"ఆ మొహం ఏమిటో చూదామని!" అన్నది కస్తూరి.

"మంచం మీద కూర్చో!" అన్నాను.

ఇంకా నవ్వుతోనే కూర్చున్నది. నాకు కళ్ళు మసకలయినట్టయిపోయింది. కస్తూరి కేసి చేతులు చాచాను. కస్తూరి మొహాన్ని చిరునవ్వు మాయం కావటం చూశాను. ఆమె నా చేతులకు తన చేతులందించింది. నేను నిర్జీవమై తోటకూర కాడల్లే అయి పోతున్న చేతులతో బలంగా కస్తూరిని నామీదికి లాక్కున్నాను.

అప్పటికీ కస్తూరి తన మొహం నా మొహానికి తాకనివ్వలేదు. నా మొహమంతా తనకళ్ళు పంపి తీవ్రంగా పరీక్షించింది. నే నా పరీక్షకు తట్టుకోలేకపోయినాను. పరీక్షలో నేను ఓడిపోయి గెలిచాను. నా మొహంలో కనిపించిన దౌర్బల్యం కస్తూరికి తృప్తి కలిగించి ఉండాలి. తన మొహం నా మొహానికి ఆనించింది. నా మూతి ఆమె మొహం తుడిచి ఆమె మూతిని చేరుకోగలిగింది.

"కస్తూరీ?" అన్నాను ఊపిరి తెప్పరించుకుని.

"అయిదూ!" అన్నది కస్తూరి.

"ఏమిటయిదు?"

"నన్ను మీరీపూట పేరుపెట్టి పిలవటం ఇది ఐదోసారి."

"అయితే?"

"బాగుంది. నన్ను మీరు ఎప్పుడోతప్ప పేరుపెట్టి పిలవరు ఎందుకనీ?"

"నా ఖర్మం."

"ఏమిటో చెప్పొచ్చారు?"

"ఆ దీపం ఆర్పిరా! వెలుతుర్లో నిన్ను చూస్తే భయమేస్తున్నది."

"నే నార్పను. నేను మీ మొహం చూడాలి."

కస్తూరిని మళ్ళా ఇంకోసారి ఘోరంగా ముద్దుపెట్టుకున్నాను.

"ఇంత అపేక్ష ఇదివరకల్లా ఏమయింది?" అన్నది కస్తూరి. నిన్నటి మాదిరి గానే నాపక్కనే పడుకుంటూ.

విచిత్రమేమంటే ఆ క్షణాన కూడా నన్ను కట్టలు తెంచే ఉద్రేకం ఆవేశించలేదు. నా మోహాన్ని ఎంత నాజూకుగా, ఎంత అందంగా బయటపెట్టడానికి వీలుందో అంత మాత్రం నిగ్రహం నాకింకా దక్కింది.

"అమ్మో. నీ దెంత రాతిగుండె!" అన్నది కస్తూరి.

"ఇంత అపేక్ష లోపలుంచుకుని నిన్న రాయల్లే పడుకున్నావే!" అన్నది ఆశ్చర్యంతో.

నాకోసం ఆ రాత్రి కస్తూరి ఇంకో మనిషయిపోయిందంటే ఆశ్చర్యం లేదు. పైకి చెప్పదగిన భావాలూ, చెప్పటానికి మాటల్లేని భావాలూ అర్థం చేసుకోగలిగింది.

మా శరీరాలు పరస్పరాలింగనం చేసుకోవటం వింతకాదు. ఒకరినొకరు మనస్ఫూర్తిగా ద్వేషించుకుంటూ ఎందరు దంపతులు రోజూ ఆ పని చేస్తున్నారో! శరీరాల వెంట మనస్సులూ, ఆత్మలు కూడా ఆలింగనం చేసుకోవటం చాలా వింత అయిన విషయం. నే నదివరకు ఒక భార్యతో కాపరం చేసి కొందరు పరస్త్రీలతో అత్యాచారం చేసినవాణ్నయినప్పటికీ ఈ అనుభవం నా కదివరకెన్నడూ కలగలేదు. శరీరాలు పెనవేసుకొన్నా మనస్సులో ఆత్మలో ఒకదానికొకటి అడ్డం తిరగటమూ, అంటకపోవటమూ మాత్రమే నా కదివరకు అనుభవం ఉండింది.

నేను మొదటిసారి ముద్దు పెట్టుకున్న క్షణంనించీ, కస్తూరి గొంతులోకి ఏదో మార్పు వచ్చింది. అదివరకల్లా నా చెవిలో పడి మనస్సును చేరి అక్కడ రకరకాల తరంగాలు సృష్టించిన కస్తూరి గొంతు ఇప్పుడు చెవులద్వారా మనస్సును చేరి అక్కడ ఉండే అశాంతి – ఏదన్నా ఉంటే – రహితం చేసి, అక్కడ గూడా ఆగకుండా నా ఆత్మను చేరుకోసాగింది. అటువంటి అనుభవం కలగనివాళ్ళు దురదృష్టవంతులు. ఒక్కసారి ఆ అనుభవం కావటం కోసం ప్రతివ్యక్తి వెయ్యిసార్లయినా నీతిని ఉల్లంఘించవచ్చునేమో ననుకుంటాను.

10

ప్రపంచపు విలువలు నాకు నిజంగా తెలియవు. అందుచేత ఈ క్రింది విషయాలు చెబితే నన్ను ఎట్లా చూడాలో ప్రపంచానికి తెలిసిరావచ్చును. నేనేమో గొప్ప వాణ్ననికానీ, కస్తూరి ఎంతో లోకోత్తరమైన మనిషి అయి ఉండకపోతే నేను ప్రేమించననీ అనుకొని ఎవరూ పొరపాటు పడడం నాకిష్టంలేదు.

నేను ప్రేమించిన కస్తూరిని స్పృశించలేదు. కామంచే స్పృశించాను. కాని అంతకు పూర్వమే ఆమె ప్రేమ సంపాదించాలనే కోరిక నాలో గూడుకట్టనారంభించిందని నా అనుమానం. నే నదివరకు స్పృశించినవారందర్నీ ప్రేమించలేదు. ప్రేమించాననే భ్రమ కూడా ఒక్కసారే పడ్డాను.

నిజానికి నాకోసం కస్తూరి ఎట్లా మారబోతుందో నేను కలలో కూడా ఊహించలేదు. నా ప్రేమ సంపాదించాలనే కోరిక ఆమెలో కూడా పుట్టి ఉండాలి. మా ఇద్దరి ప్రయత్నాలూ కలిసివచ్చినై.

కస్తూరి తన ప్రేమను నా శరీరం మీదే ప్రయోగించ**లేదు.** నా చొక్కా గుండీలు పెట్టేటప్పుడామె వేళ్ళు నన్ను ప్రేమించటం గమనించాను. నాకు కప్పులో నుంచి నీళ్ళందించే టప్పుడామె చేతుల్లో ప్రేమ చూశాను. నేనింకా నిద్ర లేవలేదనుకుని నిశ్శబ్దంగా కస్తూరి ఆ పనీ, ఈ పనీ చేస్తుంటే బిగబట్టిన ఆమె నరనరంలోనూ నేను ప్రేమ ఊహించాను.

నోరు చేసుకుని కస్తూరి "నిన్ను ప్రేమించాను" అని ఎన్నడూ అనలేదు. కాని నామీది ప్రేమ బయట పెట్టకుండా ఆమె ఏపనీ చెయ్యలేదు. మనస్సింకో విషయం మీద ఉన్నప్పుడు కూడా నన్ను కస్తూరి తన హృదయంలో ఏ మారుమూలో దాచుకునేది. దానికి గుర్తేమిటంటే మళ్ళీ ఆమె మనస్సులో నా ఆలోచన వచ్చినప్పుడు నేను ఆమె మనస్సు అడుగునించి పైకి వచ్చేవాణ్ని; కాని బయటినుంచి వచ్చి మనస్సులో పడేవాణ్ణి కాదు. అనేక గంటలపాటు కస్తూరికి తెలియకుండా ఆమెను గమనించి నేనీ విషయాలు తెలుసుకున్నాను. నా మాటల్లో విశ్వాసం లేకపోతే ఈ సారి మీరు మిమ్మల్ని ప్రేమించే భార్యలను శ్రద్ధగా గమనించండి.

నేను ప్రేమించటం ప్రారంభించక పూర్వం కస్తూరి దాదాపు అందరు వేశ్యలవంటి దీనూ, ఆ తరువాత కస్తూరి నా ప్రాణానికి ఒక దేవత. నా కోసం మారిందికదా అని కస్తూరి అందరికోసమూ మారిందని నేను చెప్పను. ఆమె ఈ క్షణాన కూడా ఇతరులకు దాదాపు అందరు వేశ్యల వంటిదే కావచ్చు. నేను దానికి జవాబుదారీ కాదు.

నేను కస్తూరిని ప్రేమించటానికి చిల్లిగవ్వ త్యాగం చెయ్యలేదు. ఆఖరుకు నా శీలాన్ని కూడా పోగొట్టుకోలేదు. ఆ శీలాన్ని పోగొట్టుకోవటానికి తీర్మానించిన తరవాతనే నా ప్రణయం ప్రారంభమయింది. అనుభవం లేకపోవటం వల్ల – అయిన అనుభవం అర్థం కాక పోవటం వల్ల – నేను ఒక చిన్న పొరపాటు చేశాను. ప్రేమ పరిపూర్ణం అయిన తరవాతనే కస్తూరిని స్పృశింతామనుకున్నాను. కాని స్పర్శతో కాని ప్రణయం ప్రారంభం కాదనీ, ఒకసారి ప్రారంభమైన తరువాత దాని పరిణామం సక్రమంగా ఉండటం నా ఆత్మబలంమీద ఆధారపడి వుందనీ నా కర్థం కాలేదు. నా ప్రణయం పరిణామం పొందటంలో కూడా నేను ఎంత స్వల్పమైన త్యాగం కూడా చెయ్యలేదు. కస్తూరిని దేవత నెట్లా ఆరాధించాలో అట్లా ఆరాధించటానికి నా నోటి వెంట నా హృదయం విశ్వసించని ముక్కగాని మనస్సులో సమాధానపడవలసిన ఒక్క చేతగాని నా కవసరం లేకపోయింది. నా ప్రేమ పరిణామం కంటె సహజమైనది సృష్టిలో ఇంకొకటి ఉండబోదు.

నేను కావాలని కస్తూరితో కవిత్వం మాట్లాడలేదు. కస్తూరి కావాలన్నా కవిత్వం మాట్లాడగలిగి ఉండదు. కాని కస్తూరి మాట్లాడిన మాటలు నాకు కవిత్వసారమని తెలిసేది. నేను మాట్లాడినప్పుడు కూడా నా మాటల్లో ఉండటానికి వీల్లేని ఆనందం పొందుతున్నట్టు కస్తూరి నాకు అర్థమవుతూ ఉండేది.

మా ప్రణయం మా తలకెక్కి మాకు ఉన్మాదం గాని, మత్తుగాని ఎక్కించలేదు. పైగా అది మా ఇద్దరి కళ్ళూ తెరిచింది. అనేక సమస్యలను తెచ్చిపెట్టింది.

మర్నాడు నేను మా ప్రయాణం విషయం ఎత్తినప్పుడు కస్తూరి, "నేనెట్లా పొయ్యేది? నన్నెందుకింత పిచ్చిముండను చేశావు? ఇప్పుడు నన్నింటికి పంపిస్తే ఎందులోనన్నా దూకుతాను!" అన్నది.

నాక్కూడా కస్తూరి సమస్యే అయింది. అయిదు నిమిషాలు స్నానం చేసి రావటానికి కళ్ళ ఎదుట లేకుండాపోతే నేను కస్తూరి కోసం మొహం వాచిపోవటం జరిగితే ముందు ముందు నా గతి ఏంకావాలి?

"కొంతకాలం గడిస్తే ఇంత అన్యాయంగా ఉండదేమోలే!" అన్నది కస్తూరి నాకు ధైర్యం ఇస్తూ.

కస్తూరి నన్నింకోవిధంగా కూడా తికమక పరిచింది. అదివరకు నాకు మానసిక ప్రవృత్తులేవో, దైహిక ప్రవృత్తులేవో కచ్చితంగా తెలిసేవి. కస్తూరి వాటన్నిటిని ఒక్క వుండ చుట్టి ఏది ఏదో తెలియకుండా చేసింది. వయస్సు చేత నేను యవ్వన వార్ధక్యంలో ఉండి కొద్దికాలంలో నడివయస్సు యొక్క యవ్వనంలో పడబోతున్న వాణ్ని. ఏ ఇరవైయేళ్ళ యువకుడికో వుండే కామోద్రేకం నాలో వుండవలసిన ఆగత్యం లేదు. కాని కస్తూరి నాలో కలిగించే వాంఛలు ఎంతో ఉద్రేకంతో కూడుకుని వుండేవి. పైగా అవి ఒక్కొక్కప్పుడు దైహికంగా వుండేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు మాసికంగా వుండేవి. నా యవ్వనారంభంలో కూడా నేను ఆడదాని జుట్టు ముట్టుకుందామనో, లేకపోతే ఒక ఆడదాని పేరు నోట ఉచ్చరించాలనో ఇంతగా ఉద్రేకపడి ఎరగను. "కస్తూరీ!" అని పిలిచేటందుకు అవకాశం ఒక అరగంట పాటు దొరక్కపోతే నేను శారీరకంగా బాధపడ్డ సమయాలున్నై.

కస్తూరిలో ఇంకో మార్పు గమనించాను. అదివరకు నన్ను పనిపెట్టుకుని నన్నానుకుని కూర్చునీ, నిష్కారణంగా నా మీది చెయ్యివేసీ "సావాసం" ప్రకటించిన మనిషి ఇప్పుడు పిసినిగొట్టయి పోయింది. అకారణంగా నన్ను స్పృశించదు. తన స్పర్శకు ఏదో అర్థం ఉండేట్టు చేసి దాన్ని భావ ప్రకటన క్రింద ఉపయోగిస్తుంది.

నే నీ విధంగా కస్తూరిని ఎనలైజు చేసి విమర్శించి ఉండటం ఆమెకు ద్రోహమేమో. అయినా అటువంటి పని చేశాను. నేనా మనిషి ప్రేమ సంపాదించటానికి ఉపక్రమించిన

తరవాత కూడా ఆ మనిషి నా కిచ్చే ప్రేమలో ఏమాత్రం అపస్వరం కాని, కృతజ్ఞతగాని ఉందేమోనని ఒక చెంప పరీక్షిస్తూ వచ్చాను. అటువంటి పరీక్ష ఎంత దారుణమైనప్పటికీ, ఆ పరీక్షే నా కామె ప్రేమ యొక్క విలువ అంచనా కట్టటానికి సహాయపడింది.

నా పరీక్ష వల్ల ఆమె ప్రేమలో ఏమైనా అపస్వరం వున్నట్లు తోస్తే ఏం చేసివుండే వాణ్ని? బహుశా ఆకాస్త కాలుష్యమూ కడిగి వెయ్యటానికి నా ఆత్మశక్తి అంతా వినియోగించినా ఆ కాలుష్యం కడగరానిదని తెలిసినట్టయితే నా ప్రేమకు పతనం ప్రారంభమై వుండేది.

11

"మన మిక్కడ డబ్బు తగలేస్తూ ఎంతకాలం కూర్చుందాం?" అన్నది కస్తూరి.

"ఏం చేద్దాం?" అన్నాను.

"ఈ డబ్బంతా వీళ్ళ మొహాన పోస్తే ఎవడు తిన్నట్టు?"

"హోటలువాళ్ళు తిన్నట్లు."

"కనకనే ఇంటికి పోదాం."

"మళ్ళీ నీవు వృత్తిలో పడతావు. నేను?"

"హాయిగా పెళ్ళిచేసుకుని సుఖంగా వుండండి."

"ఎవర్ని పెళ్ళి చేసుకునేది. నిన్ను ముట్టుకుని నేను చెడిపోయినానుకదా. నన్నెవతె పెళ్ళాడుతుంది?"

"నేను పనికొచ్చిం తరవాత నీకు పనికిరానిదంటూ వుంటుందేమిటి? ఎవతెనో ఒకతెను పెళ్ళాడు."

"నీవంటిది దొరికితే పెళ్ళాడేస్తాను. ఎక్కడన్నా వుంటే చూడు."

"ఎక్కడపడితే అక్కడున్నారు – నా బాబులాంటివాళ్ళు!"

"ఉండొచ్చు. కాని నేనెక్కడా చూడలేదు. ఓ వంద సంవత్సరాలు తిరిగితే నీ బాబులాంటిది దొరుకుతుందేమో! ఈలోపల?"

కస్తూరి నాకేసి నిశ్చలంగా చూచి, "వంద సంవత్సరాలెతుకుతావేం?" అన్నది.

"నీకన్న మంచిది ఈ లోపలే కనబడుతుందంటావా? ఒకవేళ నీకన్న మంచిది దొరికినా అంత మంచిదాన్ని నేనేం చేసుకోను! నాకు నీ వంటిది కావాలి."

"నేనెక్కడ తెచ్చేది నావంటి దాన్ని?" అన్నది కస్తూరి నా భుజానికి తన తలచేర్చి.

"కస్తూరీ. నా గుండె కాస్తా దొంగలించుకుని నీ దారిన నీవు పోతే నే నింకొకత్తెకే మివ్వను?"

"చాల్లే! నేను దగ్గరుండబట్టే నీ కీ తిక్క! వారంరోజులు నేను దగ్గిర లేకపోతే నన్ను మరిచిపోవా? నాకు మగవాళ్ళ సంగతి తెలీదా?" అన్నది కస్తూరి.

"ఇతరుల మాట ఎట్లా వున్నా నా సంగతి నీకు తెలీదని ఎట్లా చెప్పను?"

కాస్సేపు నన్ను పరీక్షగా చూసి కస్తూరి, "కోపం వచ్చిందా?" అన్నది.

"కొంచెంగా" అన్నాను.

కస్తూరి నన్ను కౌగలించుకుని, "మా అమ్మకూడా దగ్గిర్లేదుకదా. నీక్కోపం వస్తే ఏమౌతాను చెప్పు?" అన్నది.

"అయితే ఎప్పుడు పోదాం? ఇవాళ పోదామా?" అన్నాను.

"తలుచుకున్న రోజే తాత పెళ్ళా. పోదాం రేపో, ఎల్లుండో!"

పోదామని నిర్ణయించుకోటం కస్తూరి అంతరాత్మ కేదో శాంతి నిచ్చింది. కాని వెళ్ళిపోవాలనే కోరిక నా కెంత ఉందో కస్తూరికీ అంతే ఉంది. ఎప్పటికప్పుడు రేపో, ఎల్లుండో పోదామనుకుంటూ పదిహేను రోజులు గడిపాం.

ఇంతలో రమామణి దగ్గిర్నించి ఉత్తరం వచ్చింది. తనకు ఒంట్లో బాగుంటం లేదు. ఒకసారివచ్చి కావాలంటే మళ్ళీ వెళ్ళమని.

ఇక మా ప్రయాణం తప్పలేదు.

బెజవాడ ఒక్కొక్క మైలే దగ్గిరవుతున్న కొద్దీ కస్తూరికి ఏదో దయ్యంపట్టినట్టయింది. ఒక్క సారయినా పొరపాటున కూడా నవ్వలేదు.

"మా యిల్లు ఇంకా మూడొందల మైళ్ళ దూరంలో వుంది" అని నేననేటప్పటికి చప్పున మొహం బయటికి తిప్పుకుని ముక్కు చీదుకున్నది.

కస్తూరిని చూస్తే నాకు చాలా జాలేసింది. ఆ క్షణం వరకూ నా సంగతే నేను విచారించాను గాని కస్తూరి కూడా లోపల బాధపడుతున్నదనీ, ఆమెను అనునయించే బాధ్యత నా మీద వుందనీ నేను గుర్తించలేదు.

ఆమెను బలవంతాన నా వేపు తిప్పుకుని వంచుకున్న మొహం పైకెత్తి, "నీకే మన్నా పిచ్చా ఏమిటి? ఆ హోటల్లో కూచుని తీరిగ్గా ఏం నాటకమాడామో ఆడాం! అదంతా ఇంటికి పట్టుకుపోతావా? నీవన్నట్టు నేను మరోవారం రోజుల్లో నిన్ను మరిచిపోనా! నిన్ను గురించి జ్ఞాపకం పెట్టుకునేటందుకు ఆఖరుకు నువ్విదా ఇచ్చేది?" అన్నాను.

కస్తూరి తన ఏడుపు దిగమింగటానికి ప్రయత్నం చేసింది. కాని మాట్లాడలేదు.

"నా ఒళ్ళో తలపెట్టుకు పడుకో. నీ కో కథ చెబుతాను" అన్నాను. చిన్న పిల్లలు పెద్దవాళ్ళ ఆజ్ఞను పాలించినట్టు నావంక చూడసాగింది.

"అదివర కొకసారి ఇట్లాగే పట్నంలో నాకో మనిషి తగిలింది. అబ్బో! ఆ మనిషిని నీకన్న వెర్రివాడల్లే వెంట పడ్డాను –"

కస్తూరి తలవంచి, "నావంక చూస్తూ చెప్పు!" అన్నది. కస్తూరికేసి చూస్తూ నేను నోరు విప్పలేదు.

"చెప్పు మరీ?" అన్నది కస్తూరి. "వెంటపడితే?"

నేను వంగి కస్తూరిని ముద్దుపెట్టుకుని, "కథలు చెప్పేవాళ్ళు వినేవాళ్ళ వంక ఇట్లా చూస్తూ చెప్పరు. ఏ గదిలోనో తలుపు వేసుకుని కూర్చుని రాసి పత్రికల్లో వేస్తారు. లేకపోతే కథలు చెప్పేవాళ్ళూ వుండరు. వినేవాళ్ళూ వుండరు" అన్నాను.

"కథలని పేరు పెట్టి అంత అబద్ధాలు చెప్పకపోతే ఏం?" అన్నది; ఒక్క ముక్కతో కథాసాహిత్యం యావత్తూ తోసిపారేస్తూ.

అదివరకల్లా అయిపోయిందేమోనని భయం కలిగించిన ప్రయాణం చివర వందమైళ్లలోనూ ఎప్పుడైపోతుందా అనిపించింది. నా నరాలు ఇంక తట్టుకోలేవనే దాకా వచ్చింది నా స్థితి. కస్తూరికీ అట్లాగే అయి ఉండాలి. మేమిద్దరమూ చివర గంట కాలం దాదాపు ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రాత్రి పదిగంటల వేళకు చచ్చిచెడి బెజవాడ చేరుకున్నాం.

ఇద్దరమూ ప్లాట్‌ఫారం మీదికి దిగాం. కస్తూరి నా మొహం తప్ప ఇంకేమీ చూడటం లేదు. నాకామె మొహం చూడటానికి భయం వేసింది. బలవంతాన నిగ్రహిస్తున్న ఉద్రేకంతో ఆమె మొహం భయంకరంగా ఉంది. ఆమె అక్కడే పుటిక్కిన ఏడుస్తుందేమోనని నా గుండె దడదడలాడుతున్నది.

మా అంపకాలు అదివరకే అయినా గుంటూరు వెళ్ళగానే నన్ను ఉత్తరం రాయమన్నది. కస్తూరి ఇంటికి వెళ్ళేటట్టూ నేను గుంటూరు బండి ఎక్కేటట్టూ ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. కొంతసామాను గుంటూరు బండిలో పెట్టాలనీ, మిగిలింది బ్రిడ్జి దాటించాలని పోర్టరుతో చెప్పాను. వాడు ఏ సామానేం చెయ్యాలో చెప్పమని నన్ను సతాయిస్తున్నాడు కూడాను.

కస్తూరి వణుకుతున్న గొంతుతో, "నేను ఒక్కత్తైనూ పోలేను. మీరు కూడా రండి!" అన్నది మళ్ళా వెనకటల్లేనే మర్యాదగా సంబోధిస్తూ.

"సామానంతా ఓవరు బ్రిడ్జి దాటేయించు" అన్నాను పోర్టరుతో. కస్తూరి మొహం వెలిగిన దీపమైంది.

రమామణి స్వయంగా వచ్చి మాకు తలుపు తీసింది. మొద్దల్లే ఉంది. ఏ జబ్బూ లేదు. నన్ను చూసి మీదుమిక్కిలి మొహం చిట్లించింది. కస్తూరి తల్లికేసి ఒక్క చూపు చూసి ఆమె వేసిన ఒక్క ప్రశ్నకు కూడా సమాధానం ఇవ్వకుండా నన్ను తన గదిలోకి తీసుకుపోయి, నేను పడుకునే ఏర్పాటు చెయ్యటం మొదలుపెట్టింది. నేను పడుకున్న

తరవాత తలుపుమూసి అవతలికి వెళ్ళింది. తల్లీ కూతుళ్ళ సంభాషణ వినిపిస్తుందేమోనని జాగర్తగా ఆలకించాను. ఎక్కడా చడీ చప్పుడూ లేదు.

మరో పదినిమిషాలకి తుఫానల్లే వచ్చింది కస్తూరి. దభీమని తలుపువేసి ఆ మోతలో కలిసిపొయ్యేటట్టు గడియ వేసింది.

"ఏమిటిది?" అన్నాను.

"దానిబొందా. నా బొందా! ఎవడో వచ్చి ఎక్కడో లక్షాధికారి నాకోసం మాట్లాడతానన్నాట్ట. ఆ ఉత్తరం రాసింది. దీ నగ్గారా! డబ్బంటే పడిచస్తది!"

ఆ రాత్రి కస్తూరి తన తల్లిమీద కోపమూ, నా మీది పగా నా మీదనే తీర్చుకున్నది. నన్ను నూరుకుని తాగటం తన వశమైతే కస్తూరి ఆపని కూడా చేసి ఉండేదే!

12

"కస్తూరీ, నన్ను పెళ్ళాడతావా?" అన్నాను.

"ఆడను!" అన్నది కస్తూరి కచ్చితంగా.

"ఏం?"

"నీ పెళ్ళామై ఏం చెయ్యాలో నాకు తెలీదు."

"ఏమీ చెయ్యనక్కరలేదు. నన్ను చెడిపోకుండా చూస్తూ ఉండడమే. నీవు దగ్గిర లేకపోతే నేను తప్పకుండా చెడిపోతాను."

"దగ్గిర ఉండటానికి పెళ్ళి చేసుకోవాలా ఏమిటి?"

"అయితే మా యింటో వచ్చి ఉండు."

"ఉండను."

"ఏం?"

"మీ ఇంటో వచ్చి ఉంటే నేను కుక్కకన్న నీచం అయిపోనా? నా ఇంటో నేను రాణిని. నన్నడిగే వాడుండడు. నన్ను తప్పుపట్టేవాడుండడు."

"అయితే నీకు నేనవసరంలేదు? నాతో అక్కర తీరిపోయిందా?"

"నీకోసం చచ్చిపోతున్నానని ఒక ఉత్తరం ముక్క రాస్తే రానా? నీకెప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు నేను తలుపు తెరవనా? అంతకంటె ఏం కావాలి మనకు?"

"బెజవాడకూ గుంటూరుకూ ఎంత దూరమో చూడు! అది జ్ఞాపకం వస్తే నా గుండె పగిలిపోతుందే?"

"పోనీ నేను గుంటూరు రానా?" అన్నది కస్తూరి.

"వస్తావా? తప్పకుండా రా! మా యింటికి దగ్గిరగా ఇల్లు తీసుకుని ఎప్పుడూ మీ ఇంటోనే పడి ఉంటాను. దానికి సమ్మతమేనా?"

"ఓ! నా ఇల్లంటూ నాకుండి, నా కులం నాకుండి, నన్ను ఒకడు అదుపు చెయ్యటానికి లేకుండా ఉంటే నన్నేంచేసినా ఇష్టమే. రోజల్లా నాకు కాపలా కాయి. ఒద్దంటే ఒట్టుపెట్టు. ఇంకెవరివంకా చూడగూడదని ఆజ్ఞాపించు. ఒప్పుకుంటా. నీ కిష్టంలేని పని చేస్తే మక్కెలిరగదన్ను. పడతా. నీ కున్నప్పుడు పెట్టు. లేకపోతే పస్తుపడుకోబెట్టు. అదైనా ఇష్టమే. తెనాలి రామలింగడు నల్లకుక్కను గంగిగోవు చేసినట్టు నన్ను బానిసదాన్ని చెయ్యాలంటే మాత్రం నాకక్కర్లా! నేనెవరి పెళ్ళాన్నీ కాను. బోగం ముండని!" అన్నది కస్తూరి.

"నాకింకా స్నేహితుల్లేరా, బంధువుల్లేరా? నల్లకుక్కను తెచ్చినా భార్య అంటే నెత్తిన పెట్టుకునేవాళ్ళున్నారు. వాళ్ళందరూ నాతోపాటు నిన్నూ ఆమోదిస్తారు. వాళ్ళకోసమైనా నా యింట్లో ఉండలేవా?"

"నల్లకుక్కను తెచ్చి నా భార్య అంటే నెత్తి పెట్టుకునే వాళ్ళు కస్తూరిని తెచ్చి నాముండ అంటే నెత్తిన పెట్టుకోరా? నీ ఇంటో నేనుంటే నన్ను చూడవచ్చే వాళ్ళు నా ఇంటో నువ్వుంటే నిన్ను చూడరారా? నేను నీ ఇంటో ఉంటే చూడవచ్చేవాళ్ళు నన్నామోదించారని నా కెట్లా గుర్తు? నువ్వు నా ఇంట్లో ఉంటే చూడవచ్చేవాళ్ళు నన్నామోదించారని నాకు నమ్మకమే. నీమీద ప్రేమవుండి నేనంటే ఇష్టం లేనివాళ్ళను నా నెత్తిన తెచ్చిపెట్టకు. నా కంతకన్న ఇంకేమీ అక్కర్లేదు."

"నేను మళ్ళా రేపు వస్తాను. నాకు రైలు వేళ అయింది."

వాకిలి దాకా వెళ్ళిన తరవాత కస్తూరి నన్ను వెనక్కు పిలిచి, "నాకోసం ఇవాళ్ళ ఎవరైనా వస్తే ఏం చెప్పమన్నావు?" అన్నది కొంటెగా నవ్వుతూ.

"మనకు అప్తులైతే లోపలికి రానీ, లేకపోతే ఈ మధ్య చెడిపోయినానని చెప్పు!"

"ఓసి పందూ!" నన్ను బలవంతంగా ముద్దు పెట్టుకున్నది. "ఇంకోమాట. మీ స్నేహితుడు, భావనారాయణగారు; ఆయనొక్కసారి వచ్చి నన్ను చూసిపోమని చెప్పవూ?"

"చెబుతానుగాని అతన్ని నాకంటె అపేక్షగా చూస్తే నే నూరుకోను!" అన్నాను.

"అమ్మో! ఎంతసూయే! ఎంత ఓర్వలేనితనమే!" నా బుగ్గ గంటుపడేటట్లు కొరికి, అది మానటానికక్కడ ఒక చిన్న ముద్దుపెట్టి నన్ను సాగనంపింది.

రైల్లో కూచుని ఆలోచించాను. మనిషికి కావలసిందేమిటి? ఆత్మరక్షణ. అది జాస్తిగా డబ్బువల్ల సాధ్యమవుతుంది కనక డబ్బే జీవితాశయం. కాని డబ్బు కతీతమైన ఆత్మరక్షణోపాయాలు జీవితంలో లేకపోలేదు. అవి చదువుకున్న నాబోటివాడికి తెలియవు. కస్తూరి వంటి దానికి తెలియాలి.

మొదటి ముద్రణ : 1945